

***Program ochrony środowiska
dla Gminy Uścimów do roku 2024***

***Program ochrony środowiska
dla Gminy Uścimów do roku 2024***

Praca wykonana pod kierunkiem:

Maciej Mikulski

Skład autorski:

Agnieszka Jaszczuk

Matylda Dmoch

Spis treści

1. Wstęp	9
1.1 Podstawa prawna opracowania	9
1.2 Cel i zakres opracowania	9
1.3 Metodyka opracowania	10
2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	11
3. Spójność z dokumentami strategicznymi – założenia programowe	12
3.1 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).....	12
3.2 Polityka energetyczna Polski do 2040 roku.....	12
3.3 Polityka ekologiczna Państwa 2030.....	13
3.4 Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”.....	13
3.5 Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku.....	14
3.6 Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030.....	14
3.7 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.....	15
3.8 Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.....	15
3.9 Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030.....	15
3.10 Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027.....	16
3.11 Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubartowskiego na lata 2018-2020 z perspektywą do roku 2024.....	16
4. Charakterystyka ogólna Gminy Uścimów	18
4.1 Położenie administracyjne i fizyczno-geograficzne.....	18
4.2 Demografia.....	20
4.3 Rolnictwo i sposób użytkowania terenu.....	20
4.4 Działalność gospodarcza.....	21
4.5 Warunki klimatyczne.....	22
4.6 Dziedzictwo kulturowe.....	22
5. Ocena stanu środowiska	24
5.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	24
5.1.1 Ocena stanu.....	24
5.1.2 Analiza SWOT.....	26
5.2 Zagrożenia hałasem.....	26
5.2.1 Ocena stanu.....	26
5.2.2 Analiza SWOT.....	28
5.3 Pola elektromagnetyczne.....	28

5.3.1	Ocena stanu.....	28
5.3.2	Analiza SWOT.....	29
5.4	Gospodarowanie wodami.....	29
5.4.1	Ocena stanu.....	29
5.4.2	Analiza SWOT.....	37
5.5	Gospodarka wodno-ściekowa.....	37
5.5.1	Ocena stanu.....	37
5.5.2	Analiza SWOT.....	38
5.6	Zasoby geologiczne	39
5.6.1	Ocena stanu.....	39
5.6.2	Analiza SWOT.....	39
5.7	Gleby.....	40
5.7.1	Ocena stanu.....	40
5.7.2	Analiza SWOT.....	40
5.8	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	41
5.8.1	Ocena stanu.....	41
5.8.2	Analiza SWOT.....	44
5.9	Zasoby przyrodnicze.....	45
5.9.1	Ocena stanu.....	45
5.9.2	Analiza SWOT.....	48
5.10	Zagrożenia poważnymi awariami.....	48
5.10.1	Ocena stanu.....	48
6.	Powiązania obszarów interwencji z zagadnieniami horyzontalnymi.....	51
7.	Podsumowanie dotychczasowych działań w zakresie ochrony środowiska	52
8.	Cele, kierunki interwencji i zadania wraz z harmonogramem rzeczowo - finansowym	53
9.	System realizacji programu ochrony środowiska	57
9.1	Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska.....	57
9.1.1	Instrumenty prawne	57
9.1.2	Instrumenty finansowe.....	57
9.1.3	Instrumenty społeczne.....	58
9.1.4	Instrumenty strukturalne i infrastrukturalne.....	58
9.2	Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska.....	59
9.3	Sprawozdawczość.....	60
9.4	System instytucji zaangażowanych w realizację programu ochrony środowiska.....	61
9.5	Wykaz interesariuszy.....	61
10.	Spis tabel.....	62

11. Spis rysunków.....	63
12. Wykorzystywane opracowania i akty prawne.....	63
13. Bibliografia:	64

Wykaz skrótów

SKRÓT	OBJAŚNIENIE
AKPOŚK	Aktualizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BDL	Bank Danych Lokalnych
CBDH	Centralna Baza Danych Hydrogeologicznych
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDLP	Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPZ	Główny Punkt Zasilania
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
IMGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
INE	Instytut Na rzecz Ekorozwoju
ISOK	Informatyczny System Osłony Kraju
IUNG	Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
JCWPj	Jednolita część wód powierzchniowych jeziornych
JCWPrz	Jednolita część wód powierzchniowych rzecznych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KBW	Klimatyczny Bilans Wodny
KWSP	Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej
LODR w Końskowoli	Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
NID	Narodowy Instytut Dziedzictwa
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	Pole elektromagnetyczne
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PGWWP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy
PKP PLK	PKP Polskie Linie Kolejowe
PM10, PM2,5	Pył zawieszony o średnicy ziaren do 10µm, pył zawieszony o średnicy do 2,5µm
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POŚ	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Uścimów
PPIS	Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
PSE	Polskie Sieci Elektroenergetyczne
PSH	Państwowa Służba Hydrogeologiczna
PSHM	Państwowa Służba Hydrologiczno-Meteorologiczna
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
PUA	Program Usuwania Azbestu
PWIS	Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SCW	Sztuczna Część Wód
SOPO	System Osłony Przeciwsuwiskowej
SPO	Sieć powierzchni obserwacyjnych (krajowy monitoring lasów)
SZCW	Silnie Zmieniona Część Wód
UG	Urząd Gminy
<i>Ustawa ooś</i>	Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
<i>Ustawa poś</i>	Ustawa Prawo Ochrony Środowiska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WWA	Wielopierścieniowe Węglowodory Aromatyczne
ZZR i ZDR	Zakład Zwiększonego Ryzyka i Zakład Dużego Ryzyka

1. Wstęp

1.1 Podstawa prawna opracowania

Podstawą prawną opracowania Programu ochrony środowiska dla gminy Uścimów do roku 2024 (POŚ) jest art. 17 ust. 1 *Ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Ustawa poś)* [1], który nakłada na organy wykonawcze – w tym przypadku gminę – obowiązek sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1. *Ustawy poś*. Program ochrony środowiska według art. 17 ust. 2 *Ustawy poś* podlega opiniowaniu, w przypadku Gminnych Programów Ochrony Środowiska dokonują tego organy wykonawcze powiatu. Zgodnie z art. 18 ust. 1 *Ustawy poś*, Program ochrony środowiska dla gminy uchwała Rada Gminy. Z wykonania programów ochrony środowiska organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia Radzie Gminy. Przy opracowaniu polityki ochrony środowiska dla gminy obowiązkowe jest zapewnienie udziału społecznego na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Ustawa ooś)* [2]. Niniejszy Program ochrony środowiska został zakwalifikowany do rodzaju dokumentów wymienionych w art. 46 ust. 1 pkt 2 *Ustawy ooś*, co oznacza, że wymaga strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz, zgodnie z art. 51 ust. 1 *Ustawy ooś*, sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko. Program ochrony środowiska wraz z prognozą, zgodnie z art. 54 ust. 1 *Ustawy ooś*, podlega opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (PWIS).

Prawo ochrony środowiska nie określa ram czasowych obowiązywania programów ochrony środowiska. Jednakże programy te uwzględniając cele zawarte w dokumentach nadrzędnych są uzależnione od czasu obowiązywania tych dokumentów. W przypadku konieczności aktualizacji Programu ochrony środowiska zastosowanie mają przepisy art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. *o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw* [3] tj.: „Jeżeli program ochrony środowiska, o którym mowa w ust. 1, wymaga aktualizacji, odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy uchwała **nowy program ochrony środowiska** uwzględniający cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* [4].

We wrześniu 2015 r. (zaktualizowane w 2020 r.) zostały opublikowane przez Ministerstwo Środowiska „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, które są dokumentem pomocniczym adresowanym do organów wykonawczych i uchwałodawczych JST. „Wytyczne...” wskazują na elementy, które powinny zostać ujęte w POŚ bądź wzięte pod uwagę przy ich sporządzaniu.

1.2 Cel i zakres opracowania

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia POŚ jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Program ochrony środowiska powinien stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej JST.

Struktura opracowania obejmuje omówienie:

- 1) spójności POŚ z dokumentami strategicznymi i programowymi wyższego szczebla;
- 2) sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu oraz jego infrastruktury technicznej;
- 3) oceny stanu środowiska na terenie gminy Uścimów z uwzględnieniem dziesięciu obszarów przyszłej interwencji: (1) ochrona klimatu i jakości powietrza, (2) zagrożenia hałasem, (3) pola elektromagnetyczne, (4) gospodarowanie wodami, (5) gospodarka wodno-ściekowa, (6) zasoby geolo-

- giczne, (7) gleby, (8) gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, (9) zasoby przyrodnicze, (10) zagrożenia poważnymi awariami;
- 4) celów, kierunków interwencji i zadań wynikających z oceny stanu środowiska;
 - 5) harmonogramu rzeczowo-finansowego wynikającego ze zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji;
 - 6) systemu realizacji Programu ochrony środowiska w zakresie zarządzania i monitorowania w oparciu o ustalone wskaźniki.

1.3 Metodyka opracowania

Punktem wyjścia przy opracowaniu Programu była analiza i ocena stanu ochrony środowiska i jego poszczególnych komponentów dla dziesięciu obszarów interwencji. Przy ocenie stanu został wykorzystany model D-P-S-I-R (driving forces/czynniki sprawcze - pressures/presje - state/stan - impact/oddziaływanie - response/środki przeciwdziałania) stosowany przez Komisję Europejską, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Europejską Agencją Środowiska do sporządzania ocen zintegrowanych oraz ocen skuteczności polityki ekologicznej. Struktura modelu D-P-S-I-R pozwala na sprawne generowanie kompleksowej, opartej na badaniach, analizach i ocenach informacji o środowisku. Przeprowadzona ocena stanu środowiska dała podstawę do identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w ramach poszczególnych obszarów interwencji.

Przyjęte w POŚ rozwiązania uwzględniają w pierwszej kolejności działania prowadzące do zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska, poprawy stanu środowiska, poprawy stanu jakości powietrza, zapewnienia racjonalnej gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej, przeciwdziałania zmianom klimatu i adaptacji do nich, zapobiegania klęskom żywiołowym oraz do zwiększenia bezpieczeństwa powodziowego mieszkańców.

2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Czym jest Program Ochrony Środowiska?

Program ochrony środowiska jest podstawą systemu zarządzania środowiskiem. Analizuje i ocenia istniejące uwarunkowania przyrodnicze. Przedstawia mocne i słabe strony każdego z komponentów środowiska oraz ocenia możliwe szanse poprawy stanu środowiska lub zagrożenia nieosiągnięcia standardów środowiskowych. Program ochrony środowiska wyznacza cele i kierunki działań jakie należy podjąć w perspektywie najbliższych lat, aby poprawić stan środowiska przyrodniczego lub utrzymać go na poziomie zgodnym z przepisami prawa.

Ocena stanu środowiska na terenie Gminy Uścimów

Oceny stanu środowiska dokonano w ramach 10 obszarów interwencji, które są kluczowe do podjęcia działań strategicznych zmierzających do poprawy stanu poszczególnych elementów środowiska. Na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ), który odpowiada za monitoring środowiska, ocenie poddano następujące obszary/komponenty środowiska:

- 1) Ochrona klimatu i jakości powietrza**
- 2) Zagrożenia hałasem**
- 3) Pola elektromagnetyczne**
- 4) Gospodarowanie wodami**
- 5) Gospodarka wodno-ściekowa**
- 6) Zasoby geologiczne**
- 7) Gleby**
- 8) Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów**
- 9) Zasoby przyrodnicze**
- 10) Zagrożenie poważnymi awariami**

3. Spójność z dokumentami strategicznymi – założenia programowe

Potrzeba opracowania nowego Programu Ochrony Środowiska dla gminy Uścimów wynika ze stale zmieniającej się polityki ekologicznej na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

W nowym systemie do głównych dokumentów strategicznych, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju, należą:

- ✓ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- ✓ Polityka energetyczna Polski do 2040 roku;
- ✓ Polityka ekologiczna Państwa 2030;
- ✓ Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”;
- ✓ Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku;
- ✓ Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony;
- ✓ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030;
- ✓ Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030;
- ✓ Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027;
- ✓ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubartowskiego na lata 2018-2020 z perspektywą do roku 2024;

Poniżej przedstawiono główne cele i założenia polityki środowiskowej wpisane w szereg dokumentów strategicznych i programowych, do których nawiązuje niniejszy POŚ.

3.1 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Głównym celem jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Cel szczegółowy I: Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

Cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

Cel szczegółowy III: Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii:

- Poprawa jakości kapitału ludzkiego,
- Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów,
- Zrównoważenie systemu energetycznego Polski
- Rozwój potencjału naturalnego na rzecz obywateli i przedsiębiorców

3.2 Polityka energetyczna Polski do 2040 roku

Celem polityki energetycznej jest bezpieczeństwo energetyczne przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych. Składowe celu obejmują zmniejszenie udziału węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej do 50-60% w 2030 r., zwiększenie udziału

energii odnawialnej do 21-23% w 2030 r., wdrożenie energetyki jądrowej w 2033 r., ograniczenie emisji CO₂ o 30% do 2030 r. oraz wzrost efektywności energetycznej o 23% do 2030 r.

Cele szczegółowe:

- pokrycie zapotrzebowania na zasoby energetyczne
- pokrycie zapotrzebowania na energię elektryczną
- pokrycie zapotrzebowania na gaz ziemny, ropę naftową i paliwa ciekłe
- obniżenie emisyjności sektora energetycznego oraz bezpieczeństwo pracy systemu
- obniżenie emisyjności sektora energetycznego oraz dywersyfikacja struktury wytwarzania energii
- powszechny dostęp do ciepła oraz niskoemisyjne wytwarzanie ciepła w całym kraju.

3.3 Polityka ekologiczna Państwa 2030

Stanowi podstawę prowadzenia polityki ochrony środowiska w Polsce i jest jednym z fundamentów zarządzania rozwojem kraju. Jej celem głównym jest rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców.

Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

- Kierunek interwencji – Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Kierunek interwencji – Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Kierunek interwencji – Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej.

Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.

- Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Kierunek interwencji – Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Kierunek interwencji – Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnienie najlepszych dostępnych technik BAT.

Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.

Cel horyzontalny I: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji ekologicznych społeczeństwa.

Cel horyzontalny II: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

3.4 Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

„Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki” bezpośrednio wpisuje się w priorytet unijnej strategii rozwoju „Europa 2020”, którym jest inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Cel 1: Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki

- Kierunek działań – Koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych,
- Kierunek działań – Uproszczenie, zapewnienie spójności i przejrzystości systemu danin publicznych mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki.

Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców

- Kierunek działań – Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. "bardziej zieloną ścieżkę", zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki,
- Kierunek działań – Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia.

3.5 Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku

Jest to dokument planistyczny, który stanowi integralny element spójnego systemu zarządzania krajowymi dokumentami strategicznymi. Transport jest wskazany jako jeden z najistotniejszych czynników wpływających na rozwój gospodarczy kraju, a dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa wzmacnia spójność społeczną, ekonomiczną i przestrzenną kraju oraz przyczynia się do wzmocnienia konkurencyjności polskiej gospodarki. Wyznaczone kierunki interwencji są komplementarne i nie można realizować żadnego z nich w oderwaniu od całej Strategii. Celem głównym jest zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego.

- Kierunek interwencji 1 - budowa zintegrowanej sieci transportowej,
- Kierunek interwencji 2 - poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym,
- Kierunek interwencji 3 - zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,
- Kierunek interwencji 4 - poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i przewożonych towarów,
- Kierunek interwencji 5 - ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko,
- Kierunek interwencji 6 - poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na transport.

3.6 Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

Głównym celem opracowania Strategii jest określenie kluczowych kierunków rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w perspektywie do 2020 r., co pozwoli właściwie zaadresować zakres interwencji publicznych finansowanych ze środków krajowych i wspólnotowych.

Cel 1: Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej

- Kierunek interwencji – zarządzanie ryzykiem w sektorze rolno-spożywczym

Cel 2: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska

- Kierunek interwencji – rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast
- Kierunek interwencji – zrównoważone gospodarowania i ochrona zasobów środowiska
- Kierunek interwencji – adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom

Cel 3: Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa

- Kierunek interwencji – wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi
- Kierunek interwencji – budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym

3.7 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

Jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa, którą należy rozumieć jako skoordynowane działanie wszystkich podmiotów na rzecz rozwoju poszczególnych regionów. Celem głównym jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co będzie sprzyjało osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cel 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

- Kierunek interwencji 1.1. – Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo,
- Kierunek interwencji 1.4. – Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,
- Kierunek interwencji 1.5. – Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,

Cel 2: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych

- Kierunek interwencji 2.3. – Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

Cel 3: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

- Kierunek interwencji 3.2. – Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym

3.8 Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Dokument strategiczny przygotowany z myślą o zapewnieniu warunków stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego w obliczu ryzyka, jakie niosą ze sobą zmiany klimatu, ale również z myślą o wykorzystaniu pozytywnego wpływu, jaki działania adaptacyjne mogą mieć nie tylko na stan polskiego środowiska, ale również wzrost gospodarczy. Realizuje działania UE, które obejmują poprawę odporności państw na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz redukcja kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

Cel główny: zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu,

- Cel 1: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska,
- Cel 2: Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich,
- Cel 3: Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu,
- Cel 4: Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu,
- Cel 5: Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
- Cel 6: Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

3.9 Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

Dokument ustanawia stabilne ramy będące sprzyjającym otoczeniem dla zrównoważonej, ekonomicznie efektywnej i sprawiedliwej transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej. Został opracowany w oparciu o obowiązujące krajowe strategie i opracowywane dokumenty strategiczne. Przedstawia założenia i cele oraz polityki i działania odnoszące się do pięciu wymiarów.

- Wymiar „**obniżenie emisyjności**”: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz wykorzystania węgla kamiennego i brunatnego, a także rozwój biopaliw i OZE,
- Wymiar „**efektywność energetyczna**”: ograniczenie zużycia energii, rozwój ekologicznych i efektywnych systemów ciepłowniczych oraz produkcji ciepła w kogeneracji,
- Wymiar „**bezpieczeństwo energetyczne**”: zmniejszenie udziału węgla kamiennego w wytwarzaniu energii.

3.10 Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027

Głównym celem tworzenia Programu Ochrony Środowiska jest dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Dokument służy także realizacji celów przyjętych w krajowych dokumentach strategicznych na poziomie regionalnym oraz stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem na obszarze województwa.

Cele:

- Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu,
- Poprawa klimatu akustycznego w województwie lubelskim,
- Ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą,
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej,
- Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi,
- Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu,
- Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa lubelskiego,
- Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej, prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz zwiększenie lesistości,
- Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.

3.11 Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubartowskiego na lata 2018-2020 z perspektywą do roku 2024

Celem strategicznym Programu jest Zrównoważony rozwój powiatu lubartowskiego przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego.

Cel dla I obszaru interwencji: Poprawa jakości powietrza do osiągnięcia poziomów wymaganych przepisami prawa, spełnianie standardów emisyjnych z instalacji oraz promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii,

Cel dla II obszaru interwencji: Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego,

Cel dla III obszaru interwencji: Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych,

Cel dla IV obszaru interwencji: Zapewnienie skutecznej ochrony przed podtopieniami i suszą,

Cel dla V obszaru interwencji: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz rozbudowa infrastruktury związanej z oczyszczaniem ścieków na obszarach wiejskich,

Cel dla VI obszaru interwencji: Optymalizacja wykorzystania zasobów kopalin oraz ograniczenie presji na środowisko w trakcie prowadzenia geologicznych prac poszukiwawczych i rozpoznawczych oraz w trakcie eksploatacji złóż kopalin,

Cel dla VII obszaru interwencji: Ochrona gleb na terenach rolnych i leśnych, ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe,

Cel dla VIII obszaru interwencji: Ograniczenie ilości odpadów kierowanych do składowania, zapobieganie powstawaniu odpadów, zwiększenie poziomu recyklingu odpadów i przygotowania do ponownego użycia, zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie,

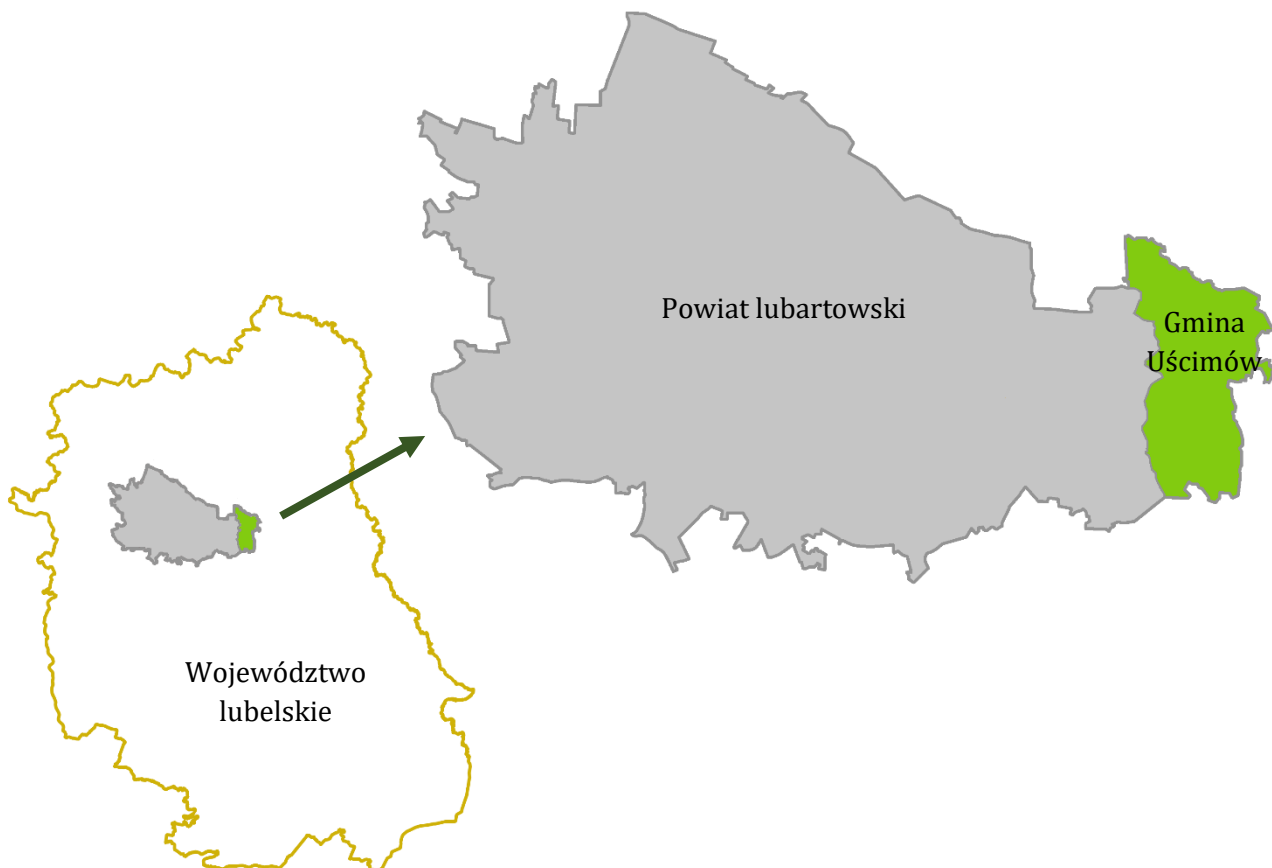
Cel dla IX obszaru interwencji: Zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej powiatu, rozwój trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej oraz wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody,

Cel dla X obszaru interwencji: Ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska.

4. Charakterystyka ogólna Gminy Uścimów

4.1 Położenie administracyjne i fizyczno-geograficzne

Gmina Uścimów położona jest w środkowej części województwa lubelskiego i stanowi najbardziej wysuniętą na wschód gminę powiatu lubartowskiego. Zajmuje obszar 107 km² i stanowi 8,3% całkowitej powierzchni powiatu lubartowskiego. Na terenie Gminy funkcjonuje 11 sołectw, które obejmują 20 miejscowości. Do sołectw należą (od północy): Ochoża, Rudka Starościńska, Stara Jedlanka, Nowa Jedlanka, Drozdówka, Orzechów Kolonia, Głębokie, Stary Uścimów, Nowy Uścimów, Maśluchy i Krasne.

Rysunek 1. Położenie Gminy Uścimów na tle powiatu i województwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoportal.

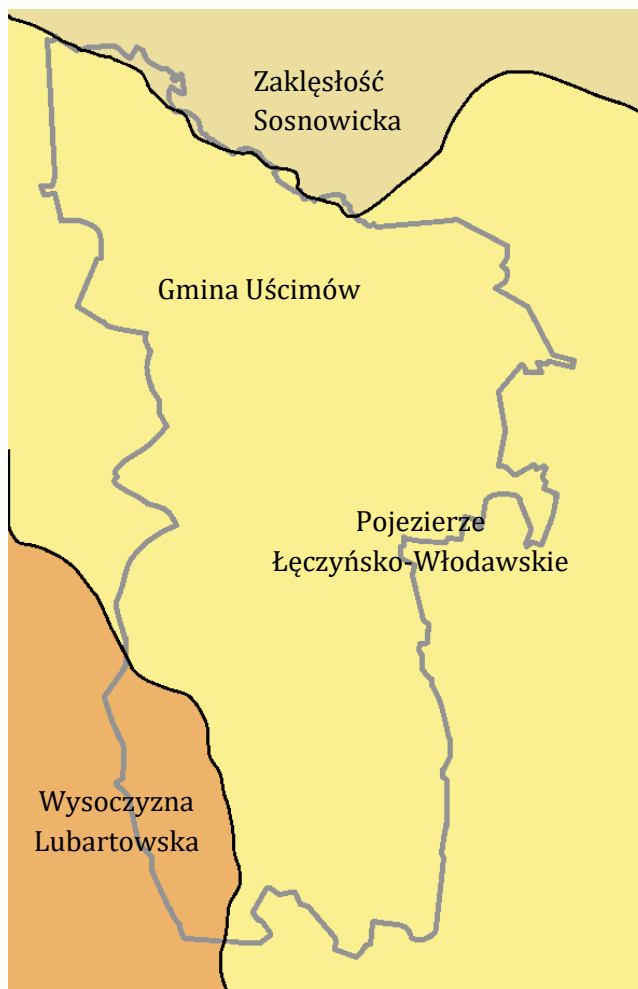
Gminę Uścimów otaczają trzy gminy wiejskie oraz dwie miejsko-wiejskie. Są to:

- Należąca do powiatu lubartowskiego:
 - Ostrów Lubelski (miejsko-wiejska) - od zachodu
- Należące do powiatu parczewskiego:
 - Parczew (miejsko-wiejska) - od północnego-zachodu,
 - Dębowa Kłoda - od północnego-wschodu,
 - Sosnowica - od wschodu
- Należąca do powiatu łęczyńskiego:
 - Ludwin - od południa.

Rysunek 2. Położenie Gminy Uścimów na tle sąsiednich gmin.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoportal.

Rysunek 3. Położenie Gminy Uścimów pod względem regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIG-PIB.

Pod względem regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski (wg. Kondrackiego), Gmina Uścimów znajduje się w następujących jednostkach:

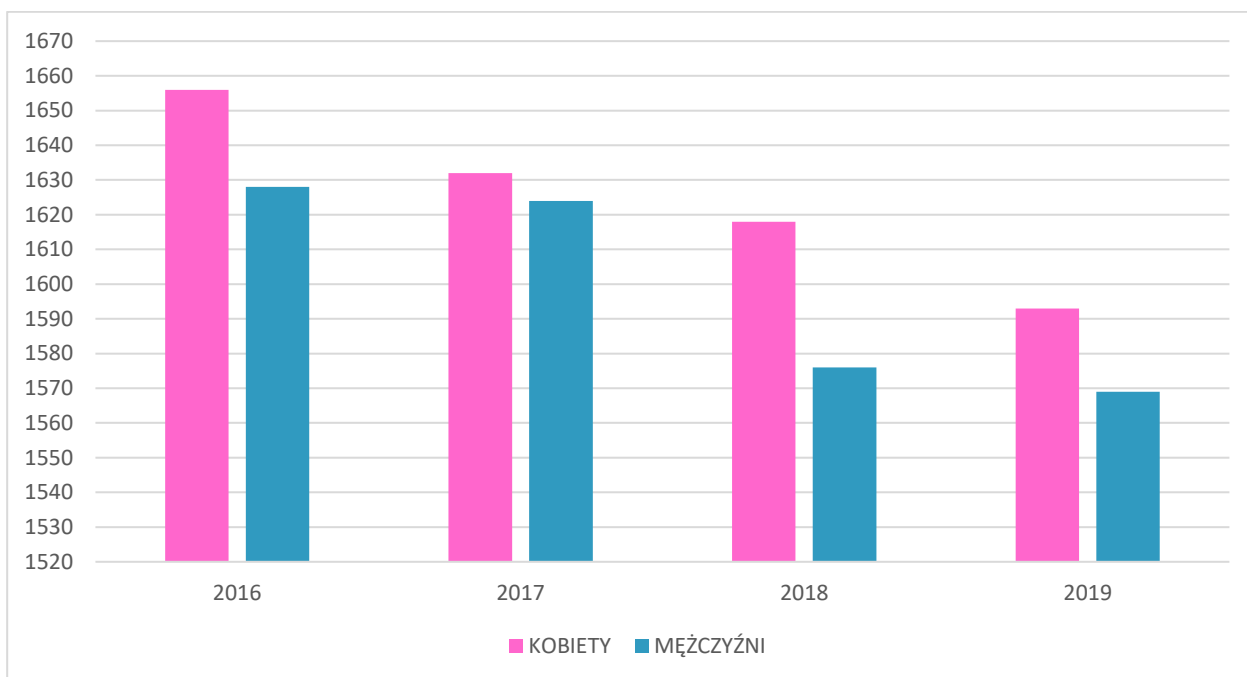
- megaregion – pogranicze Niżu Wschodnioeuropejskiego i Pozaalpejskiej Europy Środkowej;
- prowincja – pogranicze Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego i Środkowoeuropejskiego;
- podprowincja – pogranicze Polesia i Nizin Środkowopolskich;
- makroregiony – pogranicze Polesia Zachodniego i Niziny Południowopodlaskiej;
- mezoregiony – pogranicze Pojezierza (Równiny) Łęczyńsko-Włodawskiego i Wysoczyzny Lubartowskiej na południowym-zachodzie oraz Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiej i Zakłęśtości Sosnowickiej na północy.

Większość terenu Gminy Uścimów leży w zachodniej części Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego na granicy z Wysoczyzną Lubartowską na zachodzie oraz Zakłęśtością Sosnowicką na północy. Obszar Gminy charakteryzuje się krajobrazem równinnym z płytko wciętymi dolinami, którymi płyną rzeki oraz zabagnionymi obniżeniami zajęteymi w części przez jeziora. Na współczesne ukształtowanie terenu Gminy największy wpływ miało zlodowacenie środkowopolskie, a właściwie typ deglacjacji stadiału Odry (Falkowski *et al.* 1987), ale również obecność podłoża zrębowego obniżenia nadbużańskiego i ruchy neotektoniczne (Zuchiewicz *et al.* 2016).

Najniżej położone tereny znajdują się w północnej części Gminy oraz w dolinach wykorzystywanych przez rzeki. Najwyżej natomiast leżą obszary w południowo-wschodniej części Gminy.

4.2 Demografia

Według danych Gminy, w roku 2019 jej teren zamieszkiwały 3 162 osoby, z czego mężczyźni stanowili 49,6% (1 569 osób), zaś kobiety 50,4% (1 593 osoby). Gęstość zaludnienia na terenie Gminy, wg danych GUS, wynosi 30 osób na 1 km², dla powiatu lubartowskiego jest to 69 osób/km², zaś dla województwa lubelskiego 84 osoby/km². Liczba ludności oraz wskaźnik gęstości zaludnienia dla Gminy, powiatu oraz województwa spada. Według danych GUS z 2019 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią około 15% ludności Gminy, w wieku produkcyjnym 63%, zaś w poprodukcyjnym 22%. Zarówno pierwszy, jak i drugi wskaźnik w ciągu kilku ostatnich lat wykazuje tendencję spadkową, ostatni wskaźnik zaś rośnie.

Rysunek 4. Struktura płci w gminie Uścimów w latach 2016 – 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminy.

4.3 Rolnictwo i sposób użytkowania terenu

Tabela 1. Struktura użytkowania terenu Gminy Uścimów.

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia ogólna	10 708
Użytki rolne, w tym:	7 834,69
grunty orne	4 963,14
sady	142,36
łąki i pastwiska trwałe	2 114
grunty rolne zabudowane	184,7
grunty pod stawami	339,92
rowy	90,57
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, w tym:	2 482,75
lasy	2 352,5
grunty zadrzewione i zakrzewione	130,25
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	243,2
tereny mieszkaniowe, przemysłowe oraz inne zbudowane i zurbanizowane	175,87
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	67,33
Grunty pod wodami naturalnymi, płynącymi i stojącymi	78,54
Nie użytki	68,82

Obszary prawnie chronione (położone na wymienionych powyżej), w tym:	6 364
parki krajobrazowe	6 245
użytki ekologiczne	654,5
obszar siedliskowy NATURA 2000	169,22
obszar ptasi NATURA 2000	2 177
Tereny zdegradowane	-
Tereny zrehabilitowane	-

Źródło: dane z Gminy oraz GUS (2014).

Zgodnie z danymi Gminy, powierzchnia gminy Uścimów wynosi 10 708 ha. W strukturze użytkowania terenu Gminy dominują grunty rolne, które zajmują 73,2% ogólnej powierzchni. 2 352,5 ha stanowią lasy, to jest 22% ogólnej powierzchni Gminy. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują 2,3% terenu Gminy. Pozostałe 01,4% ogólnej powierzchni Gminy stanowią grunty zajęte przez wody naturalne oraz nieużytki. Obszary prawnie chronione ustanowiono na około 60% powierzchni Gminy, pozostałe 40% znajduje się w otulinie parku krajobrazowego.

4.4 Działalność gospodarcza

Według danych GUS w 2019 roku w Gminie Uścimów zarejestrowanych było 166 podmiotów gospodarki narodowej, głównie w sektorze prywatnym (161). Najwięcej było podmiotów z sekcji budownictwa (39), handlu i napraw pojazdów (29) oraz rolnictwa, łowiectwa, leśnictwa i rybactwa (21). W 2019 roku zarejestrowano 12 nowych podmiotów gospodarki narodowej. Najwięcej w sekcji handlu i napraw pojazdów (4). W 2018 roku zarejestrowano prawie dwukrotnie więcej podmiotów gospodarki narodowej (23), z czego najwięcej z sekcji budownictwa (10). Najwięcej nowych podmiotów od 2010 r. powstało w 2013 (16) i 2018 roku.

Tabela 2. Rodzaje działalności gospodarczych na terenie Gminy Uścimów w 2019 roku.

Nazwa sekcji wg PKD	Liczba podmiotów w 2019 roku
A. Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	21
C. Przetwórstwo przemysłowe	10
E. Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2
F. Budownictwo	39
G. Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	29
H. Transport, gospodarka magazynowa	3
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2
J. Informacja i komunikacja	3
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5
O. Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10
P. Edukacja	2
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2
S. Pozostała działalność usługowa i	
T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	20
Podmiotów ogółem	166

Źródło: dane GUS

4.5 Warunki klimatyczne

Według podziału R. Gumińskiego, Gmina Uścimów znajduje się w obszarze Wschodniej dzielnicy rolniczo – klimatycznej. Natomiast według Wiszniewskiego i Chełchowskiego (1987) teren Gminy leży na pograniczu regionu Mazowiecko-Podlaskiego oraz Lubelsko-Zamojskiego, zaś według Wosia (1993): Podlasko-Poleskiego oraz Wschodniomałopolskiego. Dzielnica Wschodnia charakteryzuje się okresem wegetacyjnym trwającym około 190 - 205 dni, zaś okresem przymrozkowym – około 110 - 135 dni. Według danych IUNG (Warunki naturalne rolnictwa) średnia temperatura roczna wynosi około 8°C, zaś średnie opady między 500 a 550 mm, z czego największa suma pojawia się w miesiącach letnich. Tereny Gminy należą do strefy o wpływach kontynentalnych (Okołowicz i Martyn 1979).

W 2019 roku średnia roczna temperatura na terenie Gminy wyniosła powyżej 10°C, zaś ilość opadów od 450 do 550 mm. Notuje się również spadek ilości dni przymrozkowych i z pokrywą śnieżną oraz znaczny wzrost ilości dni gorących i upalnych (Biuletyn monitoringu klimatu Polski rok 2019). W ostatnich latach obserwuje się również obniżenie wskaźnika KBW (klimatyczny bilans wodny), który jest różnicą między opadem, a zapotrzebowaniem na wodę i który wskazuje regiony zagrożone suszą (IUNG). W roku 2019 na terenie Gminy wskaźnik KBW najniższy poziom osiągnął w okresie od 1 czerwca do 31 lipca (IUNG).

Rysunek 5. Położenie Gminy Uścimów względem dzielnic rolno-klimatycznych.

Źródło: *Regiony klimatyczne Polski według R. Gumińskiego.*

4.6 Dziedzictwo kulturowe

Na terenie Gminy Uścimów nie znajdują się obiekty wpisane do Krajowego Rejestru Zabytków. Według danych Gminy związane jest to z przeważającą na obszarze Gminy chłopską zabudową drewnianą, która łatwo ulega postępującej w czasie degradacji oraz rozległymi zniszczeniami wojennymi podczas kolejnych wojen. Niemniej na terenie Gminy znajdują się obiekty wpisane do ewidencji zabytków województwa lubelskiego i objęte pośrednią ochroną konserwatorską, Są to:

- **Głębokie**
 - kapliczka nad jeziorem, 1905 r., murowana, odnowiona

- aleja dojazdowa oraz pozostałości starodrzewu, XIX w.
- **Krasne**
 - szkoła podstawowa, 1937 r., drewniana, nadal użytkowana
 - pozostałości parku dworskiego, XIX w.
- **Krasne Kosów**
 - cmentarz wojenny, 1915 r.
- **Maśluchy**
 - cmentarz wojenny, 1915 r.
- **Nowa Jedlanka**
 - kapliczka, 1982 r., murowana, postawiona w miejscu poprzedniej drewnianej
- **Stara Jedlanka**
 - zespół dworsko-parkowy, XIX/XX w.:
 - + dwór, murowany
 - + rządcówka, drewniana
 - + spichlerz, drewniany
 - + czworak, drewniany
- **Stary Uścimów**
 - kościół p.w. Św. Apostołów Piotra i Pawła
 - organistówka, I ćwierć XX w, drewniana
 - cmentarz parafialny, 1891 r.
- **Uścimów Kolonia**
 - cmentarz wojenny, 1915 r.
- **Nowy Uścimów**
 - cmentarz wojenny, I Wojna Światowa

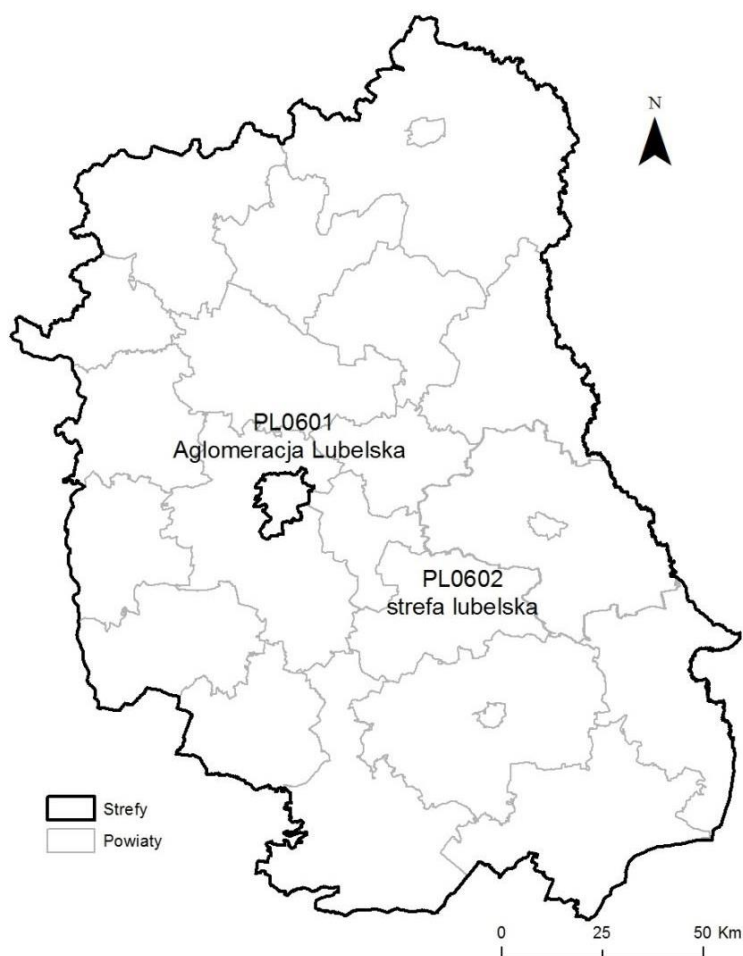
Ponadto na terenie Gminy Uścimów odkryto 21 stanowisk archeologicznych będących w większości śladami osadnictwa (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Uścimów).

5. Ocena stanu środowiska

5.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

5.1.1 Ocena stanu

Zgodnie z art. 86 *Ustawy poś* [1] w Rozporządzeniu Ministra środowiska w sprawie poziomu niektórych substancji w powietrzu [13] określono ich dopuszczalne i docelowe poziomy oraz poziomy celów długoterminowych. Zgodnie z art. 88 ust. 1 *Ustawy poś* oceny jakości powietrza i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) [5], [1]. Na terenie województwa lubelskiego oceny jakości powietrza dokonuje GIOŚ, który wyniki swoich badań zgodnie z art. 89 *Ustawy poś* przedstawia w corocznych raportach. Obecnie system monitoringu jakości powietrza oparty jest o obowiązujący „Program państwowego monitoringu środowiska województwa lubelskiego na lata 2016-2020”.

Rysunek 6. Podział województwa lubelskiego na strefy dla celów oceny jakości powietrza.

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za rok 2019*.

Zgodnie z klasyfikacją stref dla celów oceny jakości powietrza, obszar Gminy Uścimów znajduje się w strefie lubelskiej. Na terenie Gminy Uścimów w 2019 roku nie wyznaczono punktu monitoringu jakości powietrza. Najbliższy punkt pomiarowy znajdował się w mieście Lublin na ulicy Obywatelskiej, w odległości około 35 km w prostej linii od siedziby Gminy Uścimów. Punkt ten, podobnie jak pozostałe najbliższe Gminie Uścimów punkty, bada tło miejskie. Najbliższy punkt monitoringowy badający tło pozamiejskie, w warunkach zbliżonych do panujących na terenie Gminy Uścimów, znajdował się w gminie Wola Mysłowska, na terenie miejscowości Jarczew, oddalonej od siedziby Gminy Uścimów o ponad 75 km w linii prostej. Wyniki klasyfikacji przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 3. Klasyfikacja stref w ramach oceny jakości powietrza w strefie lubelskiej za rok 2019.

Klasy wynikowe dla poszczególnych zanieczyszczeń														
	SO ₂	NO ₂ NO _x	CO	C ₆ H ₆	PM ₁₀	PM _{2,5}	PM _{2,5} II faza	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃	
													poziom docelowy	poziom celu długoterm.
Kryterium ochrona zdrowia														
rok 2019	A	A	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	C	A	D2
Kryterium ochrona roślin														
rok 2019	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za rok 2019,

Objaśnienia:

- klasa A - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych
- klasa C - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny i poziomy docelowy.
- klasa C1 - stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II (do osiągnięcia do 1 stycznia 2020 roku),
- klasa D2 - stężenia ozonu przekraczają poziom celu długoterminowego.

W 2019 roku, strefa lubelska dla kryterium ochrony zdrowia uzyskała klasę C ze względu na przekroczenie docelowego stężenia średniorocznego powyżej 1 ng/m³ dla benzo(a)pirenu. Ponadto Klasę D2 ze względu na przekroczenie celu długoterminowego: średniego 8 godzinowego stężenia ozonu powyżej 120 µg/m³ do osiągnięcia w 2020 roku. Nie stwierdzono przekroczeń norm jakości powietrza w odniesieniu do pozostałych zanieczyszczeń.

Gmina Uścimów przynależy do strefy lubelskiej i podobnie jak cała strefa, należy do klasy D2 dla ozonu zarówno dla kryterium ochrona zdrowia, jak i ochrona roślin. Jednakże na terenie Gminy nie stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu (Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za rok 2019).

Według Rocznej oceny jakości powietrza w województwie lubelskim za rok 2019 największe ładunki emisji komunalno-bytowej B(a)P oraz PM₁₀ na obszarze Gminy Uścimów dostają się do atmosfery z terenu wsi: Krasne, Stary i Nowy Uścimów oraz Maśluchy i Głębokie, a także Stara i Nowa Jedlanka. Natomiast największe ładunki emisji liniowej PM₁₀ pojawiają się w ciągu dróg: Ostrów Lubelski – Uhnin oraz Ostrów Lubelski – Nowy Orzechów, nieco mniejsze zaś wzdłuż drogi łączącej Drozdówkę i Krasne. Większość budynków na terenie Gminy ogrzewana jest indywidualnie ze spalania paliw kopalnych (PGN). Za najbardziej ekologiczne, to jest nieemitujące zanieczyszczeń pyłowych i produktów niepełnego spalania, uchodzą nowoczesne kotły na węgiel (np.: tzw. ekogroszek) oraz kotły gazowe. Na terenie Gminy nie występuje sieć gazowa. Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG-PIB) na terenie Gminy nie występują zakłady emitujące zanieczyszczenia do atmosfery.

Na terenie Gminy znajdują się natomiast obiekty hodowlane. Mogą być one źródłem uciążliwości zapachowej. Według art. 222 *Ustawy poś* poziom substancji zapachowych w powietrzu nie powinien przekraczać wartości odniesienia substancji zapachowych w powietrzu. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu [14] określa te wartości również dla niektórych substancji potencjalnie odorogennych. Opracowano ponadto Kodeks przeciwdziałania uciążliwości zapachowej oraz Listę substancji i związków chemicznych, które są przyczyną uciążliwości zapachowej. Niemniej brak jest aktualnie regulacji prawnych dotyczących uciążliwości zapachowej.

Główne czynniki mające negatywny wpływ na jakość powietrza na terenie Gminy to niska emisja z indywidualnego ogrzewania (szczególnie w okresie zimowym) oraz zanieczyszczenia transportowe (PGN). W przypadku ozonu na podwyższenie jego stężenia wpływ mają szczególnie wysoka temperatura i duże nasłonecznienie. Nie stwierdzono znacznego napływu zanieczyszczeń spoza terenu Gminy, który miałby wpływ na jakość powietrza.

Energia odnawialna

Do źródeł energii odnawialnej (OZE) należy energia słońca, wiatru, wody, pochodząca z biomasy oraz geotermalna. Na terenie Gminy możliwe jest wykorzystanie słońca, wiatru oraz geotermii niskotemperaturowej, przy czym wykorzystanie wiatru ograniczone jest przepisami Ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych [6]. Prowadzone i planowane są inwestycje w wykorzystanie energii słonecznej, głównie w postaci instalacji solarnych (441, planowane 140) i w mniejszym stopniu fotowoltaicznych (3), ale również pomp ciepła i nowoczesnych kotłów na biomasę (pellet) (15) (oze.uscimow.eu). Gmina prowadziła również termomodernizację budynków użyteczności publicznej. Organizuje ponadto spotkania dla mieszkańców promujące programy rządowe wspierające termomodernizację budynków, wymianę pieców i rozwój OZE, np.: Czyste powietrze, Agroenergia i Mój Prąd. Prowadzone są również inwestycje poprawiające stan dróg na terenie Gminy. Gmina posiada także opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN).

5.1.2 Analiza SWOT

Tabela 4. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Ochrona klimatu i jakości powietrza”.

Obszar interwencji „Ochrona klimatu i jakości powietrza”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → brak przekroczeń dla większości zanieczyszczeń powietrza, w tym pyłów i benzo(a)pirenu, → brak na terenie Gminy dużych zakładów produkcyjnych emitujących znaczne ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do atmosfery, → opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej → inwestycje w obszarze OZE, termomodernizację budynków oraz poprawę infrastruktury drogowej, → brak dużych, silnie użytkowanych ciągów komunikacyjnych przebiegających przez teren Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> → brak punktów monitoringu jakości powietrza na terenie Gminy, → przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla ozonu, → występowanie niskiej emisji oraz emisji liniowej, → przewaga wykorzystania węgla i drewna w celach grzewczych, → brak gazyfikacji Gminy, → obecność zakładów mogących być źródłem uciążliwości zapachowej, → przedłużające się okresy suszy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → powstanie punktów monitoringu jakości powietrza, → kontynuowanie inwestycji w termomodernizację i OZE → wymiana systemów grzewczych na systemy niskoemisyjne lub bezemisyjne, → kontynuowanie promocji rządowych programów proekologicznych skierowanych do mieszkańców, → montowanie systemów oczyszczania na emitorach zanieczyszczeń ewentualnych zakładów przemysłowych, → stosowanie kodeksu przeciwdziałania uciążliwości zapachowej, → rozwój komunikacji zbiorowej, → inwestowanie w komunikację niskoemisyjną, → dalszy wzrost udziału OZE w produkcji energii, → dalsza modernizacja infrastruktury drogowej. 	<ul style="list-style-type: none"> → wzrost poziomów zanieczyszczeń pochodzących z sektora transportowego, prywatnego oraz zakładów przemysłowych, → napływ zanieczyszczeń powietrza spoza Gminy, → stosowanie słabej jakości paliwa do indywidualnego ogrzewania, → pogorszenie stanu układu komunikacyjnego i stanu technicznego pojazdów, → pogłębiająca się zmiana klimatu.

5.2 Zagrożenia hałasem

5.2.1 Ocena stanu

Zgodnie z art. 113 ust. 2 Ustawy poś [1] ustalono dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku wskazane w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku [15]. Oceny stanu akustycznego zgodnie z art. 117.1. Ustawy poś dokonuje GIOŚ w ramach PMŚ.

Tabela 5. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez źródła hałasu z wyłączeniem hałasu powodowanego przez statki powietrzne i linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami mającymi zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki ochrony przed hałasem.

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy poziom dźwięku w dB			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{DWN}	L _N	L _{DWN}	L _N
1	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	64	59	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	68	59	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	70	65	55	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Tabela 3).

Objaśnienia:

L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku; L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy;

- 1) Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- 2) Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Na obszarze Gminy brak punktów monitoringu hałasu. W 2018 roku najbliższe położone punkty monitoringu zlokalizowane były przy drodze krajowej nr 12 w pobliżu miasta Lublin w odległości około 30 km od siedziby Gminy Uścimów oraz przy drodze krajowej nr 19 w pobliżu miasta Kock, ponad 35 km od siedziby Gminy. Pomiary w punktach prowadzone były przez zarządzających drogami, zaś w pobliżu Lublina również przez WIOŚ. Pomiary krótkookresowe wykazały przekroczenie norm hałasu w większości punktów (Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa lubelskiego w roku 2018).

Przez teren Gminy Uścimów nie przebiega żadna linia kolejowa (mapa PKP PLK). Na terenie Gminy brak również lotnisk, zaś samoloty na wysokości przelotowej poruszające się po drogach lotniczych w pobliżu Gminy produkują hałas, który może nie być słyszalny na powierzchni ziemi, zaś nisko przelatujące samoloty wojskowe lub śmigłowce stanowią pojedyncze zdarzenia.

Na terenie Gminy brak jest dużych zakładów przemysłowych, które mogłyby być źródłem hałasu. Z zakładami produkcyjnymi obejmującymi głównie hodowlę zwierząt oraz uprawę roślin, a także firmami handlowymi związany jest hałas generowany głównie przez transport towarów. W przypadku stwierdzonego przekroczenia norm hałasu, właściciel powinien podjąć kroki prowadzące do poprawy stanu.

Gmina Uścimów leży na uboczu głównych połączeń transportowych i brak na jej terenie dróg rangi międzynarodowej oraz krajowej i wojewódzkiej (Mapa GDDKiA średniego dobowego ruchu rocznego). Przez teren Gminy przebiegają natomiast drogi powiatowe i gminne. Hałas transportowy zależy od natężenia ruchu, dlatego dotyka nie tylko główne ciągi komunikacyjne, ale również drogi niższej rangi, po których odbywa się ruch lokalny. Bazując na danych z Rocznej oceny jakości powietrza w województwie lubelskim za rok 2018, w Gminie Uścimów największy ruch panuje na drogach: Ostrów Lubelski – Uhnin, Ostrów Lubelski – Nowy Orzechów oraz wzdłuż drogi łączącej Drozdówkę i Krasne.

Tereny Gminy są zagrożone głównie hałasem komunikacyjnym. Dotyczy to szczególnie mieszkańców domów położonych w pobliżu najczęściej użytkowanych szlaków komunikacyjnych. Duży związek z

poziomem hałasu ma również stan nawierzchni dróg oraz stan techniczny pojazdów po nich jeżdżących. Gmina podejmuje działania mające na celu poprawę stanu dróg na terenie Gminy.

5.2.2 Analiza SWOT

Tabela 6. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zagrożenie hałasem”.

Obszar interwencji „Zagrożenie hałasem”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → brak dużych ciągów komunikacyjnych, → brak dużych zakładów przemysłowych, → realizowane inwestycje modernizacji dróg. 	<ul style="list-style-type: none"> → brak punktów monitoringu poziomu hałasu, → słaby stan nawierzchni niektórych dróg w Gminie.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → powstanie punktów monitoringu hałasu, → rozwój infrastruktury rowerowej, → rozwój elektromobilności i wymiana starych aut na nowsze produkujące mniejszy hałas, → podjęcie działań zmniejszających uciążliwość hałasu komunikacyjnego (ciche nawierzchnie, wyciszenie budynków, nasadzenia zieleni wzdłuż dróg, itd.), → inwestycje w technologie emitujące mniejszy hałas. 	<ul style="list-style-type: none"> → pogorszenie stanu technicznego pojazdów, → wzrastający ruch komunikacyjny, → pogarszający się stan dróg.

5.3 Pola elektromagnetyczne

5.3.1 Ocena stanu

Zgodnie z art. 123 *Ustawy poś* [1] oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach PMŚ. Zgodnie z art. 122 *Ustawy poś* ustalono dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku wskazane w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku [16]. Zgodnie z art. 122a ust. 1 i 2 *Ustawy poś* pomiary poziomów elektromagnetycznych w środowisku wykonuje prowadzący instalację lub użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, a następnie przekazuje Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska i Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu (PWIS). GIOŚ prowadzi okresowe badania kontrolne poziomów pól w środowisku, na podstawie których prowadzi aktualizowany corocznie rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Na terenie Gminy Uścimów w 2019 roku nie wyznaczono punktu pomiarowego pól elektromagnetycznych (Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych za rok 2019). Najbliższy punkt badający tereny wiejskie zlokalizowany był w miejscowości Niedźwiada w Gminie Niedźwiada w powiecie lubartowskim w odległości około 20 km od siedziby Gminy Uścimów.

Obszar Gminy zasilany jest w energię elektryczną z istniejącej napowietrznej sieci średniego i niskiego napięcia. Przez teren Gminy nie przebiegają linie najwyższych i wysokich napięć, brak również stacji elektroenergetycznych (GPZ) (dane PSE). W pobliżu miejscowości Nowy i Stary Uścimów zlokalizowane są natomiast nadajniki sieci komórkowych (Mapa lokalizacji Stacji Bazowych). Sprzęty domowe również produkują pole elektromagnetyczne. Żadne z wymienionych źródeł nie produkuje PEM o natężeniu przekraczającym poziom dopuszczalny.

Tabela 7. Wyniki pomiarów PEM w roku 2019.

Lokalizacja stacji	Typ terenu	Wyniki pomiarów za rok 2019 [V/m]	Dopuszczalny poziom PEM [V/m]
Niedźwiada	Tereny wiejskie	0,49	61

Źródło: Wyniki pomiarów monitoringowych PEM za rok 2019.

5.3.2 Analiza SWOT

Tabela 8. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Pole elektromagnetyczne”

Obszar interwencji „Pole elektromagnetyczne”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ brak przekroczeń dopuszczalnych norm promieniowania elektromagnetycznego, → brak przebiegających przez teren Gminy linii najwyższych i wysokich napięć oraz GPZ.	→ brak punktów monitoringu PEM, → obecność na terenie Gminy nadajników telefonii komórkowej,
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ regularny monitoring PEM, → modernizacja sieci energetycznych, → rozwój technologii przesyłu energii i informacji,	→ powstawanie technologii emitujących zwiększone promieniowanie elektromagnetyczne, → zwiększająca się liczba źródeł PEM.

5.4 Gospodarowanie wodami

Zgodnie z Ustawą *Prawo Wodne* [7] dla potrzeb gospodarowania wodami wody dzieli się na:

- 1) Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), z wyodrębnieniem jednolitych części:
 - a) Wód przejściowych lub przybrzeżnych.
 - b) Wód sztucznych lub silnie zmienionych;
- 2) Jednolite części wód podziemnych (JCWPd);
- 3) Wody podziemne w obszarach bilansowych.

Zgodnie z art. 349.2. ww. ustawy badania i oceny stanu wód powierzchniowych i podziemnych dokonuje się w ramach PMŚ. Zgodnie z art. 349.3-5, 349. 10, 349.8 oraz art. 17.2. pkt. 1. badania JCWP prowadzi GIOŚ i PSHM, oceny stanu JCWP dokonuje GIOŚ, zaś badań i oceny stanu JCWPd dokonuje PSH.

5.4.1 Ocena stanu

Jednolite części wód podziemnych

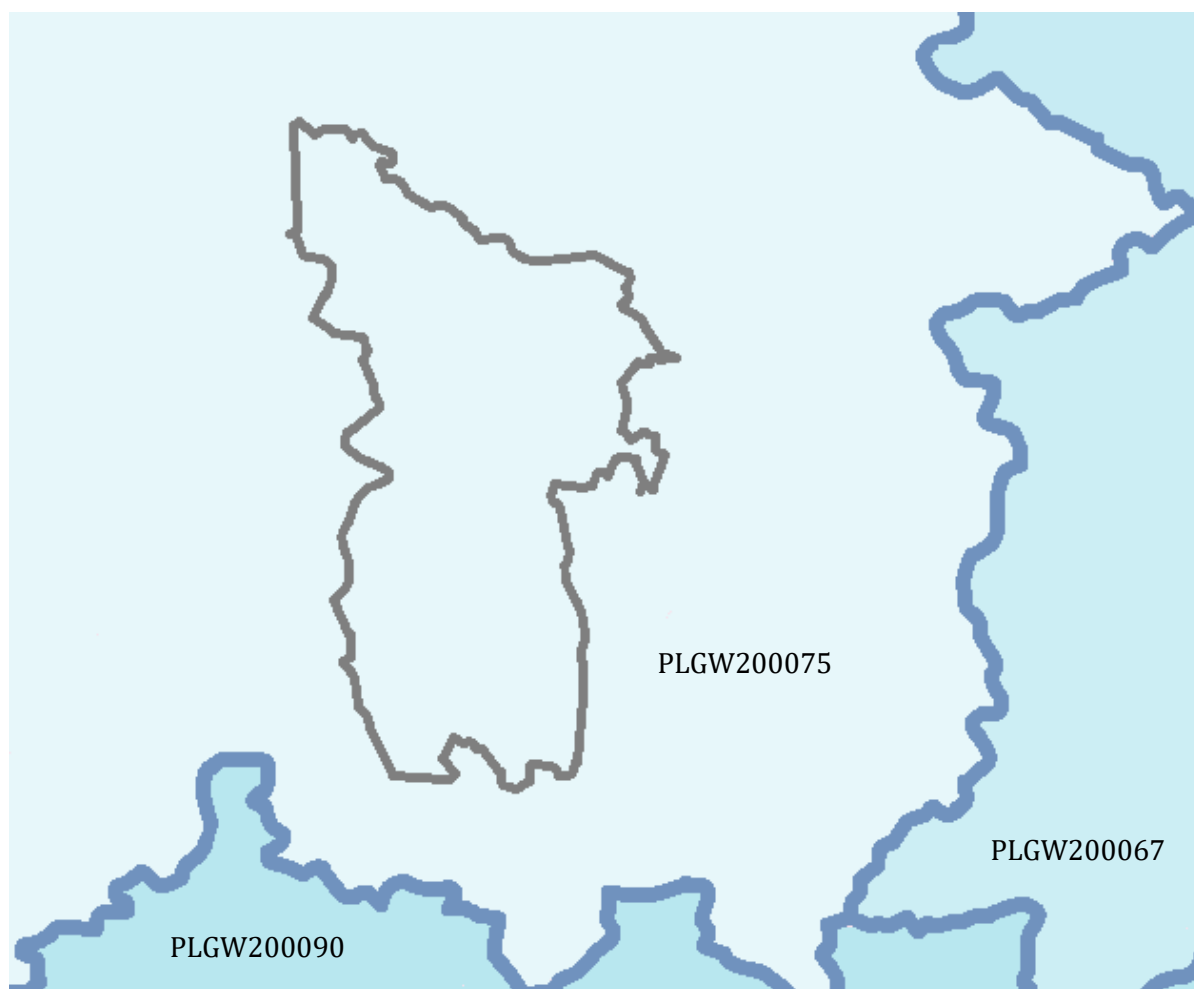
Obszar Gminy Uścimów, zgodnie z aktualnym podziałem na 172 JCWPd, położony jest w całości w granicach JCWPd nr 75. Ogólna charakterystyka JCWPd nr 75 znajduje się w tabeli poniżej.

Tabela 9. Ogólna charakterystyka JCWPd nr 75.

Jednolita część wód podziemnych (JCWPd)	Identyfikator UE	PLGW200075
	Numer JCWPd	75
Lokalizacja	Dorzecze	Wisły
	Region wodny	Środkowej Wisły
	RZGW	Warszawa
	Zlewnia	Wieprz
Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna	Stratygrafia i charakterystyka pięter wodonośnych	<ul style="list-style-type: none"> • Q1- wody porowe w utworach piaszczysto-żwirowych • Q2- wody porowe w utworach piaszczysto-żwirowych • Pg-Ng- wody porowe w utworach piaszczystych • K- wody szczelinowe w utworach geł, kredy piaszczystej, margli, opok, wapieni, wapieni marglistych i margli piaszczystych
	Średnia miąższość warstwy wodonośnej	>40
	Liczba pięter wodonośnych	1-3
	Charakterystyka nadkładu warstwy wodonośnej	W równowadze utwory przepuszczalne i słaboprzepuszczalne
Antropopresja	Leje depresji	Lokalne związane z poborem wód podziemnych
Pobór wód [tys. m ³ rok] - pobór rejestrowany - 2011 r	Dla zaopatrzenia ludności w wodę, przemysłu i inne	13 439,07
Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania [m ³ /d]	zasoby	600 431
	% wykorzystania zasobów	6,1

Źródło: Karta informacyjna JCWPd 75. Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna zweryfikowanych JCWPd.

Legenda: Q - piętro czwartorzędowe; Pg-Ng - piętro paleogeńsko-neogeńskie; K - piętro kredowe.

Rysunek 7. Zasięg występowania JCWPd względem Gminy Uścimów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoportal.

Poziom czwartorzędowy przypowierzchniowy, który nie jest izolowany od powierzchni terenu, zasilany jest infiltracyjnie, zaś drenowany przez rzeki. Posiada wybitnie lokalny charakter krążenia wód. Poziom Q2 również może być zasilany infiltracyjnie, ale tylko w miejscach pozbawionych nadkładu. W pozostałych natomiast zasilany jest z przesączania się wód z poziomu nadległego, lub z innych poziomów przez utwory trudoprzepuszczalne lub okna hydrogeologiczne. Drenaż natomiast zachodzi w dolinach głęboko wciętych rzek. Poziomy paleogeński-neogeński oraz kredowy (tworzące miejscami jeden poziom) zasilane są wodami przesączającymi się z nadległych poziomów wodonośnych, drenowane zaś przez główne cieki (Karta informacyjna JCWPd 75).

Na podstawie informacji zawartych w Raporcie z oceny stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2019 wiadomo, że stan ilościowy oraz chemiczny JCWPd nr 75 ocenia się jako dobry, czyli JCWPd nie jest zagrożona nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych dla wód podziemnych. Nie stwierdzono również występowania presji na stan wód podziemnych (Karta informacyjna JCWPd 75).

Tabela 10. Ocena stanu JCWPd na obszarze Gminy Uścimów.

Lp.	Identyfikator UE	Numer JCWPd	Stan ilościowy	Stan chemiczny	Ogólna ocena stanu	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych
1.	PLGW200075	75	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: Raport z oceny stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2019.

Na terenie Gminy nie występują punkty monitoringu wód podziemnych, najbliższe położone są w gminach ościennych. Dane na ich temat znajdują się w tabeli poniżej. W 2019 r. wody podziemne w najbliższych Gminie punktach monitoringu były dobrej jakości. W 2020 r. wody w tych punktach nie były badane.

Tabela 11. Punkty monitoringu wód podziemnych w pobliżu Gminy Uścimów.

Miejscowość	Gmina	Nr MON-BADA	Nr JCWPd	Przedział pobierania [m p.p.t.]	Stratygrafia	Zwierciadło, ośrodek	Użytkowanie terenu	Końcowa klasa jakości
Turno	Sosnowica	2064	75	31,4-37	Pg-Ng	napięte, p	las	II
Wólka Rokicka	Lubartów	2065	75	41,2-48	K2	swobodne, p-sz	zabudowa wiejska	II
Ludwin	Ludwin	1764	90	24-29	K2	napięte, p-sz	zabudowa wiejska	III
Siemień	Miłków	1574	75	25,8-32	K2	napięte, p-sz	zabudowa wiejska	I

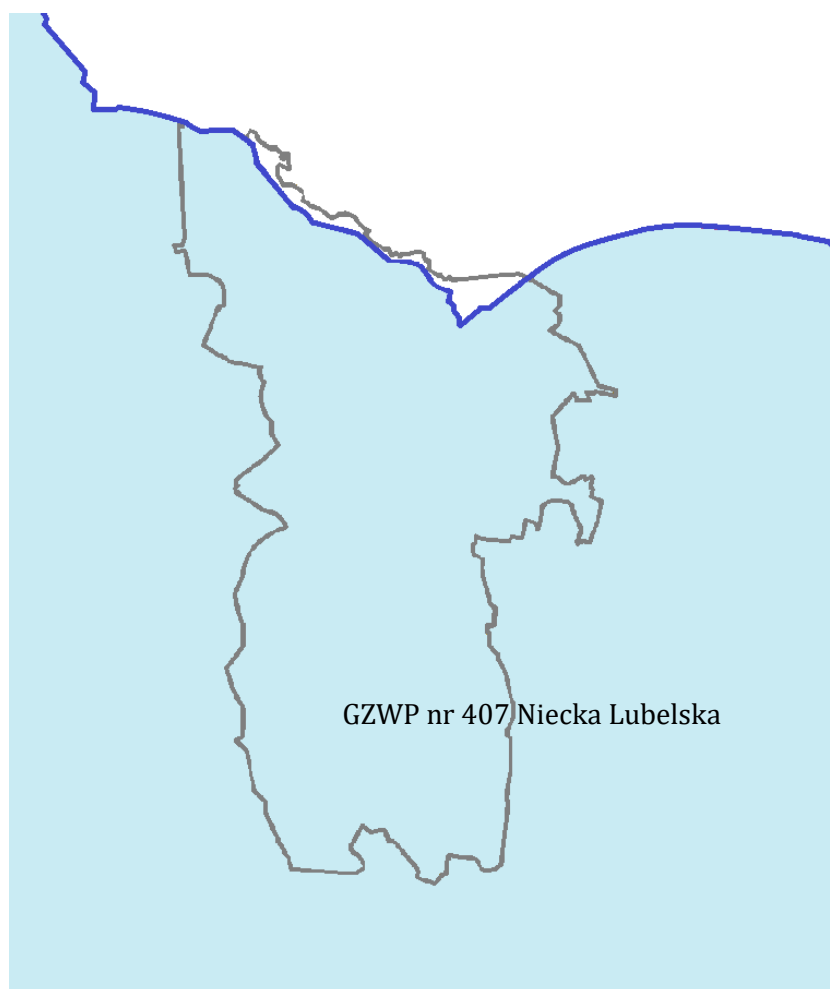
Źródło: Wyniki badań jakości wód podziemnych w 2019 r.

Legenda: p- ośrodek porowy, p-sz- ośrodek porowo-szczelinowy

Na terenie Gminy Uścimów znajdują się 3 ujęcia wód w celach wodociągowych. Położone są w miejscowościach: Drozdówka, Ochoża oraz Stary Uścimów. Woda z nich pobierana pochodzi z głębokości od 29 do 100 m, co oznacza, że należy do czwartorzędowego (Q2) i kredowego piętra wodonośnego (CBDH).

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Teren Gminy Uścimów w większości (poza północną krawędzią) położony jest na terenie GZWP Niecka Lubelska (Chełm-Zamość) o numerze 407. Zbiornik ma powierzchnię 9051 km².

Rysunek 8. Zasięg występowania GZWP względem Gminy Uścimów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIG-PIB.

Warstwa wodonośna występuje w górnokredowych marglach, opokach, gezach oraz kredzie piszącej. W północnej części skały zbiornika położone są pod nakładem utworów czwartorzędowych. Na terenie Gminy miąższość osadów nakładu według danych CBDG PIG-PIB waha się od 10 do ponad 60 m.,

średnio jest to 20-30 m. Zbiornik zasilany jest wodami opadowymi infiltrującymi na wychodniach lub przesączającymi się przez nadkład, zaś drenowany głównie przez rzeki (Informator PSH: Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce). Większość użytkowanych wód podziemnych ujmuje się z warstw kredowych należących do opisywanego GZWP.

Tabela 12. Charakterystyka GZWP Niecka Lubelska (Chełm-Zamość).

Nazwa GZWP	Niecka Lubelska (Chełm-Zamość)
Nr GZWP	407
Stratygrafia	Kreda górna
Typ zbiornika	porowo-szczelinowy
Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [m ³ /dobę]	1 099 600
Klasa jakości wody	I-III
Podatność na antropopresję	W części północnej bardzo mało podatny.

Źródło: Informator PSH: Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce.

Jednolite części wód powierzchniowych

Na terenie Gminy Uścimów wody powierzchniowe występują głównie w postaci rzek, jezior oraz obszarów bagiennych. Rzeki stanowią:

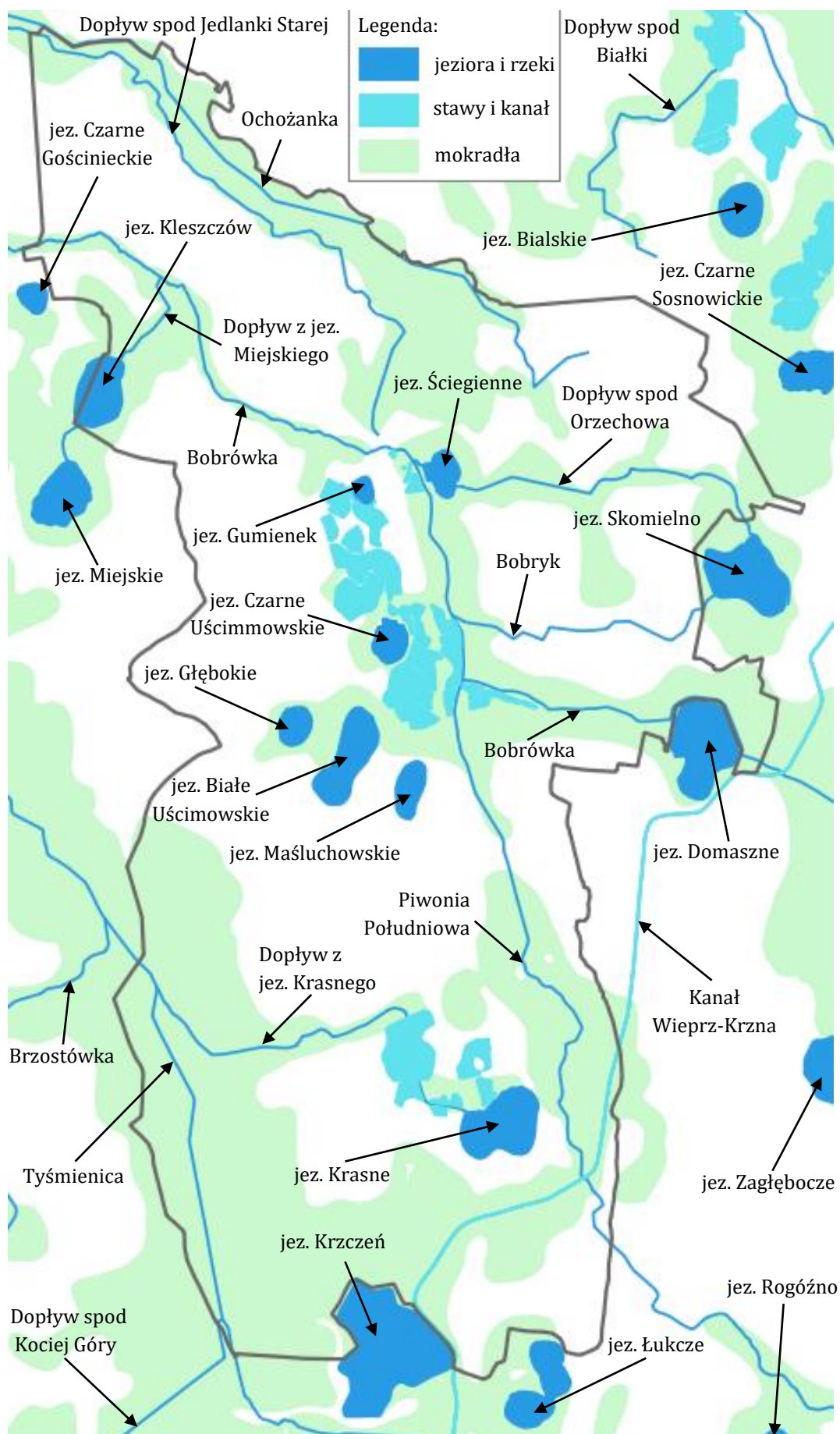
- Tyśmienica (dopływ Wieprza będącego dopływem Wisły) wraz z Dopływem z jeziora Krasnego,
- Bobrówka (dopływ Tyśmienicy) wraz z dopływami: Piwonia Południowa, Bobryk, Dopływ spod Orzechowa, Dopływ z jeziora Miejskiego,
- Ochożanka (dopływ Tyśmienicy) wraz z Dopływem spod Jedlanki Starej

Jeziora natomiast są to:

- Ściegienne
- Gumienek
- Czarne Uścimowskie
- Głębokie
- Białe Uścimowskie
- Maśluchowskie
- Krasne
- w części: Kleszczów i Krzczeń

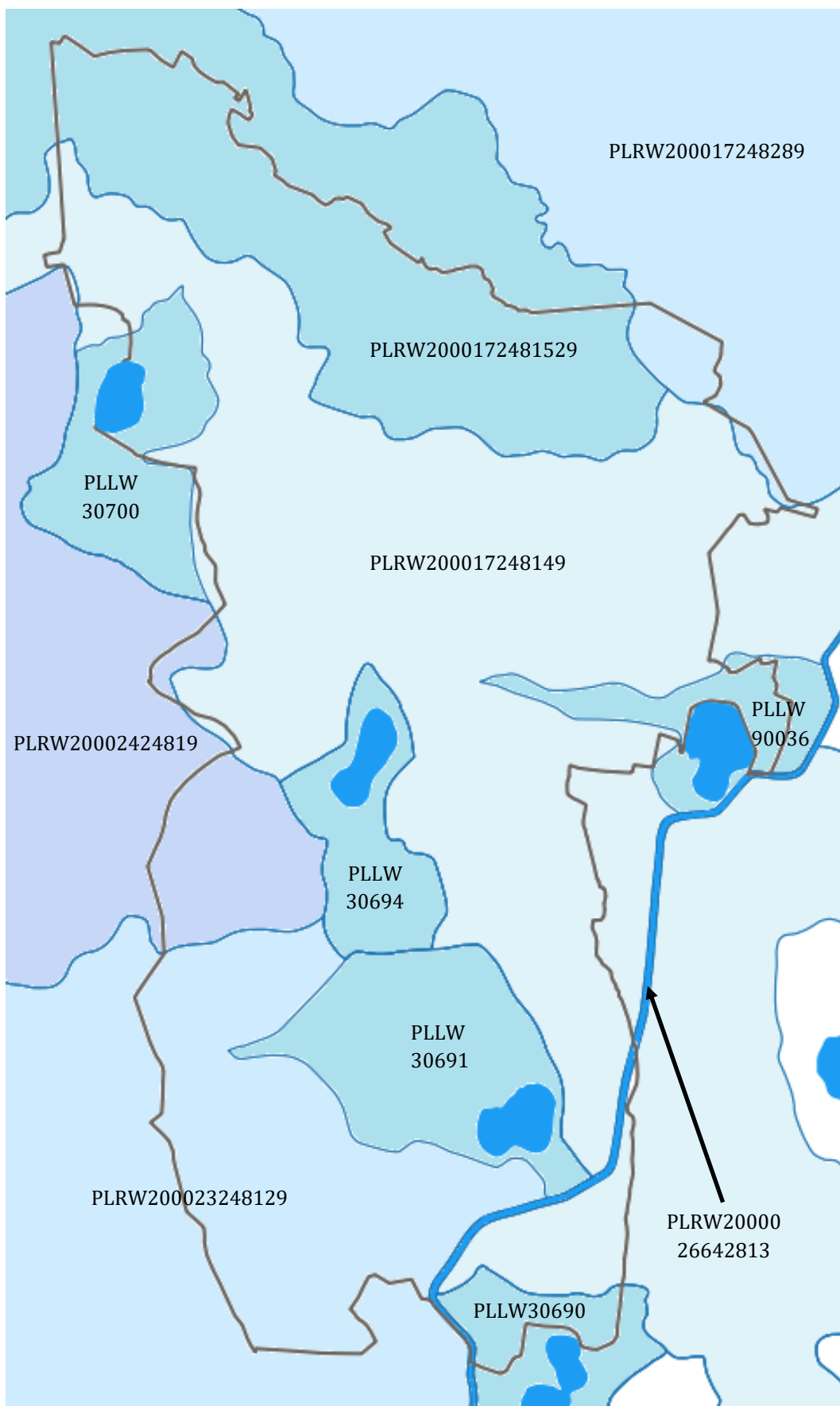
W południowej części Gminy znajduje się ponadto kanał Wieprz-Krzna. Współczesne ukształtowanie terenu Gminy jest wynikiem procesów związanych przede wszystkim z deglacją lądolodu zlodowacenia Odry. Niewątpliwie swój udział ma również charakterystyczna dla całego regionu zrębowa budowa geologiczna oraz ciągła aktywność tektoniczna. Odpływ wód powierzchniowych z terenu Gminy odbywa się generalnie w kierunku północno-zachodnim. Jest to związane z obecnością pradoliny Pilicy-Wieprza-Krzny i wykorzystywaniem jej przez Tyśmienicę oraz Wieprz, który następnie wpada do Wisły. Natomiast obecność jezior jest związana z utworami powierzchniowymi zalegającymi na obszarze Gminy.

Gmina Uścimów znajduje się na terenie 6 JCWP rzecznych (JCWPrz) oraz 5 JCWP jeziornych (JCWPj). Wszystkie cieki i jeziora w latach 2018-2019 podlegały monitoringowi. Dwie spośród 6 JCWPrz nie posiadają na terenie Gminy wód powierzchniowych (Tyśmienica od Brzostówki do Piwonii i Konotopa) oraz dwie spośród 5 JCWPj (Łukcze i Tomasznie). Cztery spośród sześciu JCWPrz oraz jedna spośród pięciu JCWPj należą do SZCW to jest silnie zmienionych części wód. Według Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły: „SZCW oznacza JCWP, której charakter został znacznie zmieniony na skutek fizycznego oddziaływania człowieka (...)”. Jedna spośród JCWPrz należy do SCW, to jest sztucznej części wód powstałej wskutek działalności człowieka.

Rysunek 9. Wody powierzchniowe oraz mokradła na terenie Gminy Uścimów i w okolicy.

Dane: opracowanie własne na podstawie geoportala, hydroportala oraz map google.

Rysunek 10. Zasięg występowania JCWP względem Gminy Uścimów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoportal.

Tabela 13. Charakterystyka JCWP na obszarze Gminy Uścimów.

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status	Monitorowanie	Stan	Ryzyko	Lokalizacja
Jednolite Części Wód Powierzchniowych Rzecznych							
1	PLRW2000 172481529	Ochożanka	naturalna	TAK	zły	zagrożona	Region Wodny Środkowa Wisła Dorzecze Wisła RZGW Lublin
2	PLRW2000 17248149	Bobrówka	SZCW	TAK	zły	zagrożona	
3	PLRW2000 23248129	Tyśmienica od źródeł do Brzostówki	SZCW	TAK	zły	zagrożona	
4	PLRW2000 2424819	Tyśmienica od Brzostówki do Piwonii	SZCW	TAK	zły	zagrożona	
5	PLRW2000 17248289	Konotopa	SZCW	TAK	zły	niezagrożona	
6	PLRW20000 26642813	Kanał Wieprz-Krzna od Wieprza do dopływu z lasu przy Żulinkach	SCW	TAK	zły	zagrożona	
Jednolite części wód powierzchniowych Jeziornych							
1	PLLW30700	Kleszczów	naturalna	TAK	dobry	niezagrożona	Region Wodny Środkowa Wisła Dorzecze Wisła RZGW Lublin
2	PLLW30694	Uścimowskie	naturalna	TAK	zły	zagrożona	
3	PLLW30691	Krasne	naturalna	TAK	zły	zagrożona	
4	PLLW30690	Łukcze	naturalna	TAK	zły	zagrożona	
5	PLLW90036	Tomasznie	SZCW	TAK	b.d.	zagrożona	

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły 2016. Program Państwowego monitoringu środowiska województwa lubelskiego na lata 2016-2020.

Na terenie Gminy znajdują się punkty monitoringu dwóch cieków: Ochożanki w pobliżu miejscowości Ochoża oraz Bobrówki w pobliżu miejscowości Rudka. Ponadto punkty monitoringu jezior, które położone są w granicach Gminy i monitoringowi podlegają.

Tabela 14. Ocena stanu monitorowanych JCWP na obszarze Gminy Uścimów.

Lp.	Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)			Ocena stanu na podstawie oceny GIOŚ					
	Kod JCWP	Nazwa JCWP (rok najnowszych badań)	Nazwa PPK Kod PPK	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromor- fologicznych	Klasa elementów fizykoche- micznych	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCW
Jednolite Części Wód Powierzchniowych Rzecznych									
1	PLRW2000 172481529	Ochożanka (2018)	Dopływ spod Jedlinki Starej – Ochoża PL01S1101_0354	umiarkowana	b.d.	dobra	umiarkowany	b.d.	zły
2	PLRW2000 17248149	Bobrówka (2018)	Bobrówka – Rudka PL01S1101_1655	zła	dobra	poniżej dobrej	zły	dobry	zły
3	PLRW2000 23248129	Tyśmienica od źródeł do Brzostówki (2018)	Brzostówka – Rudka Kijańska PL01S1101_0455	umiarkowana	dobra	dobra	umiarkowany	b.d.	zły
4	PLRW2000 2424819	Tyśmienica od Brzostówki do Piwonii (2018)	Tyśmienica – Buradów PL01S1101_1641	dobra	dobra	poniżej dobrej	umiarkowany	dobry	zły
5	PLRW2000 17248289	Konotopa (2018)	Konotopa – Makoszka PL01S1101_3501	dobra	dobra	dobra	dobry	dobry	dobry
6	PLRW20000 26642813	Kanał Wieprz-Krzna od Wieprza do dopływu z lasu przy Żulinkach (2019)	Kanał Wieprz-Krzna – Stary Orzechów PL01S1101_3983	umiarkowana	dobra	bardzo dobra	umiarkowany	poniżej dobrego	zły

Jednolite Części Wód Powierzchniowych Jeziornych									
1	PLLW30700	Kleszczów (2019)	Kleszczów – stanowisko 1 PL01S1102_0650	umiarkowana	bardzo dobra	dobra	umiarkowany	poniżej dobrego	zły
2	PLLW30694	Uścimowskie (2019)	Uścimowskie – stanowisko 1 PL01S1102_0651	zła	dobra	poniżej dobrej	zły	poniżej dobrego	zły
3	PLLW30691	Krasne (2018)	Krasne – stanowisko 1 PL01S1102_0654	umiarkowana	dobra	poniżej dobrej	umiarkowany	poniżej dobrego	zły
4	PLLW30690	Łukcze (2018)	Łukcze – stanowisko 2 PL01S1102_0658	umiarkowany	dobra	poniżej dobrej	umiarkowany	dobry	zły
5	PLLW90036	Tomasznie (2018)	Tomasznie – stanowisko 1 PL01S1102_3343	słaba	b.d.	poniżej dobrej	słaby	dobry	zły

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych oraz jezior w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu.

Spośród cieków Bobrówka posiada zły stan ekologiczny ze względu na ichtiofaunę, natomiast Kanał Wieprz-Krzna stan chemiczny poniżej dobrego ze względu na zanieczyszczenie difenyloterami bromowanymi (antypireny), rtęcią i jej związkami oraz heptachlorem (środek owadobójczy). Spośród jezior jezioro Uścimowskie ma zły stan ekologiczny ze względu na fitoplankton, podobnie jak Tomasznie stan słaby. Jezioro Kleszczów i Uścimowskie reprezentują stan chemiczny poniżej dobrego z powodu zanieczyszczenia diftalanem (składnik plastyfikatorów, czyli substancji zwiększających elastyczność) oraz B(a)P, natomiast jezioro Krasne ze względu na zanieczyszczenie difenyloterami bromowanymi. Stan cieków i jezior w porównaniu do badań z lat 2013-2015 uległ pogorszeniu, szczególnie ogólny stan Tyśmienicy od Brzostówki do Piwonii oraz jeziora Kleszczów z dobrego stał się zły. Wszystkie cieki na terenie Gminy reprezentują zły stan ogólny, jedyny ciek, który posiada stan ogólny dobry nie posiada na terenie Gminy wód powierzchniowych. Wszystkie jeziora na terenie Gminy są zanieczyszczone chemicznie, dwa, które mają stan chemiczny dobry znajdują się poza terenem Gminy.

Główną przyczyną takiej oceny jest klasa elementów biologicznych oraz stan ekologiczny, jeśli określone zostaną one jako umiarkowane, lub gorsze, ogólna ocena stanu będzie zła. Jedną z przyczyn, mogą być głębokie zmiany, którym podlegała większość cieków na terenie Gminy, których bieg został uregulowany, zaś koryto przecięte budowlami poprzecznymi, co uczyniło z nich silnie zmienioną część wód. Kolejną może być rolnicze wykorzystanie terenu, powodujące eutrofizację wód, szczególnie w przypadku jezior. Dodatkowo jedną z części wód na terenie Gminy jest Kanał Wieprz-Krzna, przecinający południowo-wschodnią część Gminy. Jest to sztuczna część wód, która według dostępnej literatury bardzo negatywnie oddziałuje na przyległe tereny (Pichla 2011, Solis 2012, Michalczyk 2015). Powoduje m.in.: degradację gleb, szczególnie wobec postępującego niszczenia kanału oraz eutrofizację jezior, z którymi ma kontakt i które zmieniono na zbiorniki retencyjne (np.: Domaszno (JCWPj Tomasznie) i Krzczeń). Według załącznika do „Założeń do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030” przyjętego Uchwałą Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. [20] odbudowa i uszczelnienie kanału Wieprz-Krzna wpisane jest wśród inwestycji PGWWP „realizowanych lub planowanych do realizacji, służących poprawie retencji wód”.

Zagrożenie powodziowe i osuwiskowe

Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Uścimów występuje jedynie w sąsiedztwie rzeki Tyśmienica. Bezpośrednie otoczenie koryta rzeki to obszar szczególnego zagrożenia powodzią (Mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego ISOK). Natomiast na wysokości jeziora Krzczeń i Krasne wyznaczono obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi (Mapy wstępnej oceny ryzyka powodziowego ISOK). Są to tereny niezamieszkałe, dlatego też ewentualna powódź nie powinna stanowić zagrożenia dla mieszkańców. Według danych PGWWP (Hydroportal) na terenie Gminy znajduje się 6 jazów, występują ponadto tamy. Cieki na terenie Gminy są uregulowane.

Na terenie Gminy nie występują osuwiska. Nie stwierdzono również obszarów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych (Projekt Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej SOPO, Etap I PIG).

5.4.2 Analiza SWOT

Tabela 15. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarowanie wodami”.

Obszar interwencji „Gospodarowanie wodami”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → dobry stan chemiczny i ilościowy JCWPd 75, → położenie Gminy w zasięgu GZWP nr 407 Niecka Lubelska, → izolacja poziomów wodonośnych od powierzchni terenu, → niewielkie zagrożenie powodziowe dla ludności, → brak zagrożenia osuwiskami, → punkty monitoringu wód powierzchniowych na terenie Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> → brak punktów monitoringu wód podziemnych na terenie Gminy, → zły stan jakościowy wód rzecznych i jeziornych terenu Gminy, → uregulowanie większości cieków w Gminie, → zły stan Kanału Wieprz-Krzna.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → powstanie punktów monitoringu JCWPd oraz kolejnych punktów monitoringu JCWP, → wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, → zwiększenie naturalnej retencji dzięki renaturyzacji rzek i jezior oraz ochronie bagien, → postęp technologiczny w dziedzinie komunikacji oraz rolnictwie ograniczający emisję zanieczyszczeń i presję środowiskową, → odbudowa kanału Wieprz-Krzna i zmiana jego charakteru na nawadniający. 	<ul style="list-style-type: none"> → JCWP zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego dla wód powierzchniowych, → przedłużające się okresy suszy, → zwiększenie zagrożenia powodziowego, → skażenie wód powierzchniowych i podziemnych przez zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego i z obszarów rolniczych.

5.5 Gospodarka wodno-ściekowa

5.5.1 Ocena stanu

Sieć wodociągowa

W Gminie Uścimów znajdują się trzy ujęcia wód, oraz trzy stacje uzdatniania wody (SUW). Ujęcia wody wodociągowej na terenie Gminy nie posiadają stref ochronnych poza strefą ochrony bezpośredniej. Woda w celach profilaktycznych okresowo podlega chlorowaniu (dane Gminy). Sieć wodociągowa podlega zarządowi Gminy Uścimów. Na koniec 2019 roku długość sieci wyniosła 50 km zaś ilość przyłączy 1420, według danych PPIS zwodociągowanie Gminy wyniosło 100%. Wymagania dotyczące wody przeznaczonej do spożycia zgodnie z art. 13 Ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę itd. [8] znajdują się w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi [17]. Według badań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego (PPIS) w Lubartowie w 2019 r. w dwóch ujęciach w Gminie (Stary Uścimów i Drozdówka) stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej wartości ogólnej liczby mikroorganizmów. Mimo, że jest to parametr o drugorzędym znaczeniu, przeprowadzono dezynfekcję i płukanie sieci. W 2020 r. badanie PPIS potwierdziły przydatność do spożycia przez ludzi wody wodociągowej w poszczególnych ujęciach (Ocena jakości wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, Gmina Uścimów, 2020 r.). Charakterystyka ujęć wodociągowych znajduje się w tabeli 16 zaś sieci wodociągowej w tabeli 17.

Tabela 16. Charakterystyka studni wodociągowych Gminy Uścimów.

Lokalizacja studni	Głębokość ujęcia [m]	Piętro wodonośne	Zaopatrywani mieszkańcy	Produkcja wody (m³/dobę)
Stary Uścimów	95	kredowe	1961	266,81
Drozdówka	60-100	kredowe	1111	135,03
Ochoża	26	czwartorzędowe	90	9,33

Źródło: dane PSH, Ocena obszarowa jakości wody na terenie Gminy Uścimów za 2019 r.

Tabela 17. Zaopatrzenie w wodę na terenie Gminy Uścimów w latach 2016–2019.

Rok	2016	2017	2018	2019
Długość sieci wodociągowej bez przyłączy [km]	50	50	50	50
Ilość przyłączy [szt.]	1364	1399	1413	1420
Liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	4567	4593	4619	3279
Woda dostarczana gosp. domowym [dam ³]	95,1	95,9	101	98,7

Źródło: dane Gminy oraz GUS.

Sieć kanalizacyjna

Długość sieci kanalizacyjnej na obszarze gminy wynosi 35 km i jest do niej przyłączonych 588 gospodarstw. Według danych GUS skanalizowanie Gminy osiągnęło w 2019 roku 44%. Na terenie Gminy funkcjonują również zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. Szamb w 2019 roku było 378, zaś przydomowych oczyszczalni ścieków 47 (dane Gminy).

Tabela 18. Gospodarowanie ściekami na terenie Gminy Uścimów w latach 2016 – 2019.

Rok	2016	2017	2018	2019
Długość sieci kanalizacyjnej [km]	35	35	35	35
Ilość przyłączy kanalizacyjnych [szt.]	575	583	587	588
Liczba ludności korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]	1426	1426	1405	b.d.
Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków [osoba]	2533	2369	2372	2380
Ilość ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną [dam ³]	36,6	34,9	37,7	35,6
Ilość zbiorników bezodpływowych [szt.]	318	400	428	378
Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]	19	44	44	47

Źródło: dane GUS i Gminy.

Na terenie Gminy Uścimów funkcjonują 2 oczyszczalnie ścieków komunalnych znajdujące się w miejscowościach Stary Uścimów i Nowa Jedlanka. Ponadto na terenie Gminy występują działające okresowo oczyszczalnie ścieków przy ośrodkach wypoczynkowych (dane Gminy). Według danych Gminy oczyszczalnia ścieków w miejscowości Uścimów Stary należy do typu biologicznego, zaś w Nowej Jedlanke do mechaniczno-biologicznego. Obsługą gospodarki ściekowej zajmuje się Gmina Uścimów.

5.5.2 Analiza SWOT

Tabela 19. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarka wodno - ściekowa”.

Obszar interwencji „Gospodarka wodno-ściekowa”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → wysoki stopień zwodociągowania Gminy, → obecność sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy, → obecność oczyszczalni ścieków na terenie Gminy, → wysoka liczba osób korzystająca z oczyszczalni ścieków, → obecność przydomowych oczyszczalni ścieków. 	<ul style="list-style-type: none"> → przejściowe wątpliwości co do jakości wody pitnej, → przestarzałe systemy gromadzenia ścieków sanitarnych na terenie gospodarstw (szamba), → wysoka liczba szamb i niewielka liczba przydomowych oczyszczalni ścieków/innych bardziej przyjaznych środowiskowo niż szamba instalacji.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej, → modernizacja systemu gospodarki ściekowej, → wymiana szamb na bardziej ekologiczne formy gospodarowania ściekami, → pozyskiwanie dofinansowania na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej → uszczelnianie zbiorników bezodpływowych, → eliminacja zbiorników bezodpływowych z systemu gospodarowania ściekami. 	<ul style="list-style-type: none"> → wzrost presji na wody podziemne i pogorszenie ich jakości uniemożliwiający wykorzystywanie ich dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną, → awarie i nieszczelność przestarzałych szamb, → brak świadomości niektórych właścicieli nieruchomości skutkujący niewłaściwym zagospodarowaniem powstałych nieczystości ciekłych, → zanieczyszczenie wód ściekami przedostającymi się z nieszczelnych szamb lub zrzucanymi bezpośrednio do wód, → niewłaściwe zagospodarowanie ścieków pochodzących ze zbiorników bezodpływowych.

5.6 Zasoby geologiczne

5.6.1 Ocena stanu

Obszar Gminy charakteryzuje się krajobrazem nizinny. Tereny położone najniżej znajdują się w północnej oraz w południowo-zachodniej części Gminy. Tereny leżące najwyżej zaś są w południowo-wschodniej części Gminy (Bank Danych o Lasach).

Większość terenu Gminy pokrywają utwory wodnolodowcowe piasków sandrowych i mułków jeziornych z podrzędnym udziałem kemów oraz osadami współczesnych rzek. Materiał wodnolodowcowy deponowany był podczas deglacjacji zlodowacenia środkowopolskiego glaciału Odry. Na tym obszarze najprawdopodobniej miała miejsce deglacjacja arealna, nie zaś frontalna podczas której wody wytopiskowe odprowadzane były pradolinami. Deglacjacja arealna występuje kiedy lądolód ulega podzieleniu na bryły martwego lodu, które następnie tworzą ciągi powoli zanikających jezior wytopiskowych. Skutkuje to występowaniem w podłożu drobnych i bardzo drobnych osadów klastycznych oraz osadów organicznych w postaci torfów powstałych podczas zaniku jezior. Obniżenia wytopiskowe współcześnie zajmowane są głównie przez rzeki (Falkowski *et al.* 1987).

Niewątpliwie wpływ na współczesne ukształtowanie terenu Gminy ma również przedczwartorzędowa budowa geologiczna. Teren Gminy należy do wyniesienia zrębowego podlasko-lubelskiego i obniżenia nadbużańskiego o zrębowej budowie geologicznej, której strefy uskokowe są aktywne również współcześnie (Zuchewicz *et al.* 2016). Poniżej utworów czwartorzędowych jedynie miejscami występują osady „trzeciorzędu”, w większości osady czwartorzędowe zlegają bezpośrednio na węglanowych osadach kredy i leżącej poniżej jury. W wierceniach na głębokości około 650 m., bezpośrednio pod osadami wieku jurajskiego stwierdzono występowanie drobnoklastycznych osadów karbonu, posiadających wkładki węgla.

Na podstawie dokumentacji Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG-PIB) stwierdzono na terenie Gminy obecność następujących złóż (Bilans złóż kopalin w Polsce, dane PIG-PIB):

- Ostrów: złóż węgla kamiennego, eksploatowane, pow. 78,7 km², zasoby 1 251 399 tys ton,
- Kolechowice Nowe: złóż węgla kamiennego, rozpoznane wstępnie, pow. 276,5 km², 2 257 374 tys ton,
- Orzechów: złóż węgla kamiennego, rozpoznane wstępnie, pow. 149,8 km², 1 827 942 tys ton,

Stwierdzono również występowanie kolejnych perspektywicznych i prognostycznych złóż węgla na północy Gminy. Ponadto w okolicach Tyśmienicy oraz na zachód od miejscowości Krasne występują perspektywiczne obszary dla złóż torfów. Natomiast w środkowej części Gminy, na zachód oraz południe od miejscowości Stary Uścimów, są perspektywiczne obszary dla złóż piasku. Nie stwierdzono występowania niekoncesjonowanej eksploatacji surowców na terenie Gminy.

5.6.2 Analiza SWOT

Tabela 20. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zasoby geologiczne”.

Obszar interwencji „Zasoby geologiczne”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ obecność obszarów perspektywicznych złożowo, → brak kopalni odkrywkowych i niekoncesjonowanego wydobycia.	→ kolizja udokumentowanych złóż kopalin i ich wydobycia z ochroną środowiska, → obecność złóż, których wydobycie może stwarzać szczególne zagrożenie dla środowiska.
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ rozwój nowych technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych, → możliwość rozwoju gminy wraz z wydobyciem złóż.	→ zagrożenia występujące ze strony eksploatacji złóż (przekształcenia rzeźby terenu, zmiana stosunków wodnych, degradacja gleb), → nielegalna eksploatacja bądź składowanie odpadów na wyrobiskach poeksploatacyjnych.

5.7 Gleby

5.7.1 Ocena stanu

Większość powierzchniowych utworów Gminy stanowią klastyczne skały wodnolodowcowe i jeziorne oraz osady rzeczne i skały organiczne. Jakość gleby zależy od skały macierzystej podłoża, ale przede wszystkim od stosunków wodnych, ukształtowania terenu oraz zależności od warunków atmosferycznych. Teren Gminy jest równinny, jednakże duży jest udział terenów potencjalnie podmokłych, to sprawia, że gleby terenu Gminy będą należeć do słabszych klas bonitacyjnych. Spośród gleb na terenie Gminy spotkać można gleby bielcowe i rdzawe wytworzone na piaskach i żwirach, gleby brunatne i płowe utworzone na osadach piaszczystych i pylastych oraz gleby bagienne na torfach. Według Strategii Rozwoju Gminy Uścimów na lata 2012-2020 większość spośród gleb stanowią klasy IV, V i VI, niewielką powierzchnię pokrywają ponadto gleby klasy III, natomiast gleby klasy I i II nie występują. Według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Uścimów gleby klasy IV pokrywają 64% powierzchni gruntów ornych, gleby klas V i VI 33%, natomiast klasy III 3%. Według mapy podatności gleb na suszę, użytki rolne terenu Gminy zajmują gleby średnio podatne na suszę oraz podatne i bardzo podatne. Gleby średnio i mało podatne występują głównie w środkowej i środkowo-zachodniej części Gminy, zaś gleby podatne i bardzo podatne przede wszystkim w południowej części (dane IUNG). Większość użytków rolnych terenu Gminy należy do gleb średniej jakości, na których możliwości uprawy roślin lub sadownictwa są ograniczone i uzależnione od warunków atmosferycznych. Gleby najsłabsze posiadając małą żyzność i urodzajność powinny być wykorzystywane jako pastwiska lub zalesiane.

Na terenie Gminy brak punktu monitoringu gleb. Monitoring gleb wynika z art. 101b. *Ustawy poś* [1] i odbywa się w ramach PMŚ. W 2015 roku punkty monitoringu znajdowały się w gminach otaczających Uścimów: Parczew, Puchaczów, Wólka oraz Lubartów. Według badań prowadzonych przez IUNG nie stwierdzono w tych punktach zanieczyszczenia węglowodorami aromatycznymi (WWA), metalami ciężkimi ani pestycydami (Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2015-2017).

5.7.2 Analiza SWOT

Tabela 21. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gleby”.

Obszar interwencji „Gleby”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → długi okres wegetacyjny, krótka, łagodna zima sprzyjają rolnictwu, → występowanie gleb średnio i mało podatnych na suszę, → przewidywany brak przekroczeń zawartości WWA, metali ciężkich oraz pestycydów w glebie, 	<ul style="list-style-type: none"> → brak punktu monitoringu gleb, → duża powierzchnia gleb słabych, → występowanie gleb podatnych i bardzo podatnych na suszę, → obecność będącego w złym stanie kanału Wieprz-Krzna negatywnie oddziałującego na gleby.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → stosowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, → wzrost świadomości i wiedzy rolników odnośnie odpowiedzialnego stosowania nawozów i środków ochrony roślin, → rozwój rolnictwa ekologicznego, → zalesianie najsłabszych gleb, → coraz bardziej restrykcyjne normy środowiskowe dla zakładów, przedsiębiorstw oraz transportu zapobiegające skażeniu gleb, → zwiększanie naturalnej retencji zapobiegające przesuszaniu i degradacji gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> → rosące zagrożenie wystąpienia zjawiska suszy i innych zjawisk ekstremalnych, → nieregularność opadów atmosferycznych, → zmiany klimatu mogące skutkować pojawieniem się nowych chorób i szkodników, → stosowanie nieodpowiednich metod uprawy ziemi skutkujące wzrostem jej przesuszenia i zanieczyszczenia chemicznego oraz spadkiem urodzajności, → zagrożenie zanieczyszczeniem gleb związane z ruchem i infrastrukturą transportową oraz zabudową mieszkaniową. → niewłaściwie prowadzona gospodarka wodna, w tym melioracja.

5.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

5.8.1 Ocena stanu

System gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gmin oraz obowiązki związane z gospodarką odpadami określają głównie: *prawo ochrony środowiska* [1], *ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* [9] oraz *ustawa o odpadach* [10].

Jak wynika z *Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, do obowiązków gminy należy między innymi prowadzenie sprawozdawczości, polegającej na sporządzaniu rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, na podstawie których przygotowuje się jedno zbiorcze sprawozdanie dotyczące wszystkich gmin, które Marszałek Województwa przekazuje do Ministra Środowiska. Ponadto gminy zostały zobowiązane do wyłonienia w drodze przetargu przedsiębiorstwa odbierającego odpady oraz dokonywania rozliczeń finansowych za ich odbiór.

Według *Ustawy o odpadach* gospodarka odpadami nie może powodować zagrożenia dla wody, powietrza, gleby, roślin i zwierząt, uciążliwości przez hałas lub zapach, a także wywoływać niekorzystnych skutków dla terenów wiejskich lub miejsc o szczególnym znaczeniu. Wprowadza ponadto hierarchię postępowania z odpadami oraz zasady ich przetwarzania. Mówi również, że dla osiągnięcia braku wpływu odpadów na środowisko, w celu wdrażania hierarchii sposobów postępowania z odpadami oraz zasady samowystarczalności i bliskości, a także utworzenia oraz utrzymania zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji gospodarowania odpadami, opracowuje się na szczeblu krajowym i wojewódzkim plany gospodarki odpadami. Zawierają one analizę aktualnego stanu gospodarki odpadami, identyfikują problemy w jej zakresie, prognozują zmiany, formułują przyjęte cele i kierunki działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów i kształtowania gospodarki odpadami, a także wskazują instalacje komunalne na obszarze województwa. Według ustawy, instalacja komunalna do przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych lub pozostałości z przetwarzania tych odpadów powinna zapewnić mechaniczno-biologiczne przetwarzanie tych odpadów i wydzielenie z odpadów zmieszanych frakcji nadających się w całości lub części do odzysku oraz składowanie odpadów powstających po mechaniczno-biologicznym przetwarzaniu lub sortowaniu tych odpadów. Listę funkcjonujących instalacji prowadzi Marszałek województwa w Biuletynie Informacji Publicznej, jest ona aktualizowana na bieżąco.

14 lutego 2020 roku Marszałek Województwa Lubelskiego opublikował listę funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów. Według listy Marszałka nie jest planowana budowa, rozbudowa, ani modernizacja żadnej instalacji komunalnej. Plan gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego powstał w roku 2016 i obowiązuje do czasu jego aktualizacji, przy czym niektóre jego zapisy należy rozumieć inaczej, tj. zgodnie z *Ustawą o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw* [11].

Tabela 22. Instalacje mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub części do odzysku położone w województwie lubelskim.

L.p.	Gmina	Adres instalacji	Podmiot zarządzający instalacją
1	Miasto Biała Podlaska	Zakład Zagospodarowania Odpadów (ZZO), ul. Ekologiczna 1, 21-500 Biała Podlaska	Bialskie Wodociągi i Kanalizacja "WOD-KAN" Sp. z o.o., ul. Narutowicza 35A, 21-500 Biała Podlaska
2	Bełżyce	ul. Przemysłowa 35a, 24-200 Bełżyce	Zakład Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Bełżycach Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 35a, 24-200 Bełżyce
3	Biłgoraj	ZZO, Korczów, 23-400 Biłgoraj	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., w Biłgoraju, ul. Łąkowa 13, 23-400 Biłgoraj
4	Chełm	Zakład Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Srebrzyszczu, ul. Dorohuska 70, 22-105 Srebrzyszcze	Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Chełmie, ul. Ks. Piotra Skargi 11, 22-100 Chełm
5	Krasnystaw	ZZO, Wincentów, 22-302 Siennica Nadolna	Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych "KRAS-EKO" Sp. z o.o., Wincentów, 22-302 Siennica Nadolna

6	Kraśnik	ZZO, ul. Jodłowa 70, 23-200 Lasy	EKOLAND POLSKA S.A., ul. Józefa Piłsudskiego 14, 23-200 Kraśnik
7	Lubartów	Wólka Rokicka, 21-100 Lubartów	Zakład Zagospodarowania Odpadów w Wólce Rokickiej, Wólka Rokicka, 21-100 Lubartów
8	Miasto Lublin	ZZO, ul. Metalurgiczna 17a, 20-234 Lublin	Kom-Eko S.A., ul. Wojenna 3, 20-424 Lublin
9	Łęczna	Dział Utylizacji Odpadów, Stara Wieś, 21-010 Łęczna	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Łęczna Sp. z o.o., ul. Krasnystawska 54, 21-010 Łęczna
10	Mircze	ZZO, Łasków 69, 22-530 Mircze	Gminny Zakład Komunalny w Mirczu, ul. Młyńska 2A, 22-530 Mircze
11	Miasto Puławy	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych, ul. Dęblińska 96, 24-100 Puławy	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o., ul. Dęblińska 2, 24-100 Puławy
12	Radzyń Podlaski	Biała 185b, 21-300 Radzyń Podlaski	Zakład Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Adamkach k. Radzyna Podlaskiego Sp. z o.o., Biała 185b, 21-300 Radzyń Podlaski
13	Skierbieszów	Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów, Dębowiec 165, 22-420 Skierbieszów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zamościu, ul. Krucza 10, 22-400 Zamość
14	Miasto Włodawa	ZZO, ul. Żołnierzy WiN 22, 22-200 Włodawa	Miejski Zakład Zagospodarowania Odpadów MZC Sp. z o.o., ul. Żołnierzy WiN 22, 22-200 Włodawa

Źródło: Lista Marszałka Województwa Lubelskiego.

Tabela 23. Instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych położone w województwie lubelskim.

L.p.	Gmina	Adres instalacji	Podmiot zarządzający instalacją
1	Miasto Biała Podlaska	Składowisko Odpadów (SO), ul. Ekologiczna 1, 21-500 Biała Podlaska	Bialskie Wodociągi i Kanalizacja "WOD-KAN" Sp. z o.o., Ul. Narutowicza 35A, 21-500 Biała Podlaska
2	Biłgoraj	SO, Korczów, 23-400 Biłgoraj	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., w Biłgoraju, ul. Łąkowa 13, 23-400 Biłgoraj
3	Chełm	SO, ul. Dorohuska 70, 22-105 Srebrzyszcze	Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Chełmie, ul. Ks. Piotra Skargi 11, 22-100 Chełm
4	Krasnystaw	SO, Wincentów, 22-302 Siennica Nadolna	Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych "KRAS-EKO" Sp. z o.o., Wincentów, 22-302 Siennica Nadolna
5	Kraśnik	SO, ul. Jodłowa 70, 23-200 Lasy	EKOLAND POLSKA S.A., ul. Józefa Piłsudskiego 14, 23-200 Kraśnik
6	Lubartów	Składowisko Odpadów Komunalnych "Rokitno", Rokitno, 21-100 Lubartów	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lu- blinie Sp. z o.o., al. Józefa Piłsudskiego 15, 12-407 Lublin
7	Mircze	SO, Łasków, 22-530 Mircze	MIR-EKO Sp. z o.o., ul. Górna 27, 22-530 Mircze
8	Puchaczów	SO, Turowola, 21-013 Puchaczów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Łęczna Sp. z o.o., ul. Krasnystawska 54, 21-010 Łęczna
9	Miasto Puławy	SO, ul. Dęblińska 96, 24-100 Puławy	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o., ul. Dęblińska 2, 24-100 Puławy
10	Radzyń Podlaski	SO, Biała 185b, 21-300 Radzyń Podlaski	Zakład Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Adamkach k. Radzyna Podlaskiego Sp. z o.o., Biała 185b, 21-300 Radzyń Podlaski
11	Miasto Ryki	SO, ul. Janiszewska 70, 08-500 Ryki	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Ryki Sp. z o.o., ul. Słowackiego 5, 08-500 Ryki
12	Skierbieszów	SO, Dębowiec 165, 22-420 Skierbieszów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zamościu, ul. Krucza 10, 22-400 Zamość
13	Stanin	SO, Niedźwiadka, 21-422 Stanin	Zakład Gospodarki Komunalnej w Staninie, Stanin 62, 21-422 Stanin

Źródło: Lista Marszałka Województwa Lubelskiego.

Odbiorem odpadów komunalnych na terenie Gminy Uścimów zajmuje się F. H. U. Dankor we Włodawie. Odbiera: szkło, papier i tekturę, tworzywa sztuczne, metal i opakowania wielomateriałowe, odpady zmieszane, bioodpady oraz meble. odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny i odpady budowlano-remontowe. Odpady są odbierane raz w miesiącu, poza meblami, odpadami wiel-

kogabarytowymi, zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym oraz odpadami budowlano-remontowymi, które odbierane są raz w roku (dane Gminy, Harmonogram odbioru odpadów komunalnych z terenu Gminy Uścimów).

Drugim filarem gospodarki odpadami na terenie Gminy, jest działający w miejscowości Stary Uścimów Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który przyjmuje odpady bezpośrednio od właścicieli nieruchomości. PSZOK w Starym Uścimowie jest czynny dwa razy w tygodniu i zajmuje się zbierką odpadów obejmujących: meble i inne odpady wielkogabarytowe, przeterminowane leki, zużyte baterie, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, AGD i RTV, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyte opony, tekstylia oraz popiół i żużel. PSZOK nie przyjmuje natomiast zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów budowlanych zawierających azbest, papę, smołę itp. oraz odpadów od osób fizycznych w ilościach wskazujących na pochodzenie z innego źródła niż gospodarstwo domowe (dane Gminy).

Tabela 24. Informacja o odebranych odpadach komunalnych z terenu Gminy Uścimów w latach 2018 - 2019.

Kod odpadów komunalnych	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów [Mg]	
		2018	2019
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	360,70	287,82
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury (GUS)	-	23,58
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	6,98	72,08
15 01 07	Opakowania ze szkła	-	39,94
16 01 03	Zużyte opony	4,50	-
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	3,42	15,62
17 01 03	Odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia	-	22,12
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	17,98	6,94
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione	18,70	-
20 01 01	Papier i tektura	9,33	0,6
20 01 02	Szkło	38,7	3,39
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektroniczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	-	13,4
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 i 10 01 35	14,26	-
20 01 39	Tworzywa sztuczne	39,33	5,6
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane selektywnie	29,12	2,42
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	7,74	4,68
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	41,56	51,64
20 03 99	Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	-	3,34
Łącznie		592,32	553,17

Źródło: dane Gminy, Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Uścimów za 2018 i 2019 r.

Objaśnienia: *- odpady niebezpieczne.

Największą część odbieranych odpadów stanowią odpady zmieszane. W ciągu ostatnich dwóch lat ilość odebranych z terenu Gminy odpadów, w tym odpadów zmieszanych, spadła. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Uścimów nakłada obowiązek selektywnej zbiórki wszystkich powstających odpadów na właścicieli nieruchomości i dopuszcza kompostowanie bioodpadów.

Według danych Gminy, w 2018 r. osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 41,77%, poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych 52,83% zaś poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania 37,77%. Są to wartości na lepszym poziomie niż w roku 2017 oprócz przy-

gotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, która to wartość w latach poprzednich osiągała 100%. Gmina osiągnęła wymagane w 2018 roku poziomy. Poziomy dla roku 2019 nie zostały podane.

Według Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach począwszy od roku 2020, do 2024 roku, wymagany poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych powinien wynieść 50%, poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych 70%, zaś do 16 lipca 2020 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przeznaczonych do składowania powinien osiągnąć wartość nie większą niż 35%. Sposoby obliczania tych wskaźników zgodnie z art. 3b.3. oraz art. 3c.2. Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach znajdują się w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych [18] oraz w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie poziomów ograniczania składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji [19]. Według Ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw [21] w 2021 r. poziom przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych powinien wynieść 20%, zaś poziom powyżej 50% (wymagane w 2020 r.) w roku 2025 w wysokości 55%, inne poziomy pozostały bez zmian.

Gmina na swojej stronie internetowej zamieszcza ponadto informacje o podmiotach zbierających odpady z gospodarstw rolnych obejmujące folię, sznurek i opony. Wypełnia w ten sposób obowiązek, o którym mowa w art. 3 ust. 2. pkt 9f Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Odpady takie odbierane są odpłatnie po uprzednim kontakcie telefonicznym. Podmioty przyjmujące odpady rolnicze z terenu Gminy Uścimów znajdują się w tabeli poniżej:

Tabela 25. Podmioty odbierające folię rolniczą z terenu Gminy Uścimów.

Nazwa Podmiotu	Adres	Przyjmowane odpady
Lub-Eko-Plus	Ul. Metalurgiczna 17 C, 20-234 Lublin	Niezanieczyszczona folia odpadowa, sznurek, opony
Dział Utylizacji Odpadów	Stara Wieś, 21-010 Łęczna	Niezanieczyszczona folia odpadowa
East Eco Daniel Czyżak	Ul. Podleśna 42, 21-512 Zalesie k. Białej Podlaskiej	Folia po sianokiszonce, kukurydzy, nawozach, sznurek
PPHU T-R BUD Tomasz Siwiec	Zawada 63, 24-160 Wąwolnica	Folia po sianokiszonce, balotach, worki po nawozie, worki typu Big Bag

Źródło: dane Gminy.

Gmina Uścimów posiada Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Uścimów na lata 2019-2032. W latach 2017-2018 Gmina usunęła i zutylizowała 62,39 Mg wyrobów azbestowych. W roku 2019 po przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono obecność jeszcze 4 488,720 ton azbestu na terenie Gminy. Większość wyrobów jest w dobrym stanie technicznym i jest reprezentowana głównie przez pokrycia dachowe budynków gospodarczych i mieszkalnych. Ilość wyrobów usuwana w ciągu roku zależy przede wszystkim od liczby wniosków złożonych przez mieszkańców.

5.8.2 Analiza SWOT

Tabela 26. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”.

Obszar interwencji „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → istniejący na terenie Gminy PSZOK, → osiągnięty wymagany poziom recyklingu i ograniczania masy składowanych odpadów komunalnych w 2018 r., → rejestrowany w ostatnich dwóch latach spadek ilości powstających odpadów, → usuwanie wyrobów azbestowych, → punkty odbierające odpady rolnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> → duży udział zmieszanych odpadów komunalnych w łącznej ilości odebranych odpadów, → wysokie koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami, → dość duża ilość wyrobów azbestowych pozostała do usunięcia.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → objęcie systemem gospodarki odpadami wszystkich mieszkańców, → rozwój nowoczesnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, → dalszy rozwój segregacji odpadów, → spadek ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, → wyeliminowanie odpadów zmieszanych ze strumienia odpadów, → wzrost świadomości mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami, hierarchii postępowania z odpadami oraz ograniczenia ich wytwarzania, → dążenie do gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym. 	<ul style="list-style-type: none"> → wzrost ilości powstających odpadów, → trudności we właściwej segregacji odpadów, → wzrost opłat dla mieszkańców za system gospodarowania odpadami na terenie Gminy, → trudności we wprowadzaniu dalszych zmian w przepisach gospodarowania odpadami komunalnymi często prowadzące do nieprawidłowości w funkcjonowaniu nowego systemu, → powstawanie nielegalnych składowisk odpadów, → nieświadomość społeczna w zakresie konieczności ograniczania ilości powstających odpadów, hierarchii postępowania z odpadami i ich ogólnej szkodliwości.

5.9 Zasoby przyrodnicze

5.9.1 Ocena stanu

Flora i fauna

Lasy stanowią 22% całkowitej powierzchni Gminy Uścimów. W większości są to lasy mieszane, w których przeważa sosna, dąb i brzoza, ale miejscami występują również grab, olcha, świerk i osika oraz wierzba, szczególnie w południowej części Gminy. Spotkać można również pojedyncze buki, klony jawory, lipy, jesiony i modrzewie oraz akacje. Podszyt tworzą głównie leszczyna, kruszyna i jarzębina, a także miejscami czeremcha i jałowiec oraz czereśnia. Lasy zajmują głównie północną oraz południowo-wschodnią część Gminy (Bank Danych o Lasach). W pobliżu Gminy, na terenie Lasów Parczewskich, znajdują się punkty sieci powierzchni obserwacyjnych I rzędu (SPO I) krajowego monitoringu lasów. Według obserwacji prowadzonych w ostatnich latach widać poprawę zdrowotności lasów, mimo to na terenie województwa lubelskiego ponad 25% drzew monitorowanych gatunków reprezentuje klasy defoliacji od 2 (średnia defoliacja) do 4 (martwe drzewa). Zaobserwowano ponadto wzrost zagrożenia ze strony suszy, anomalii pogodowych, szkodników oraz pożarów. Na terenie Gminy Uścimów poziom uszkodzenia lasów wynosi od 20 do 25% (Raport o stanie lasów w Polsce 2018). Poza lasami na terenie Gminy występują zbiorowiska torfowiskowe oraz Niżowe murawy bliźniczkowe.

Spośród zwierząt, które można spotkać na terenie Gminy wymienić można pospolite ssaki roślinożerne, ale również drapieżne, w tym wilki. Na terenach zajętych przez wody natomiast występuje bogactwo awifauny.

Korytarze ekologiczne

Przez część terenu Gminy przebiegają trzy ważne korytarze ekologiczne. W części północnej jest to Korytarz Dolina Bugu – Lasy Parczewskie, w części południowej Korytarz Mazowsze – Polesie-południe, natomiast w części wschodniej Polesie. Są to korytarze łączące dolinę Bugu z doliną Wisły. Przez teren Gminy korytarze biegną głównie przez tereny zalesione. Doliny rzeczne (poza Ochożanką) są zbyt silnie przekształcone, by być częścią korytarzy, mogą natomiast stanowić barierę.

Formy ochrony przyrody

Ustanawianie i cele istnienia form ochrony przyrody opisują przepisy Ustawy o ochronie przyrody [12]. Zgodnie z art. 112 ww. ustawy różnorodność biologiczna i krajobrazowa podlega PMŚ. Tereny chronione stanowią około 60% ogólnej powierzchni Gminy Uścimów i zajmują około 6 364 ha, resztę stanowi zaś otulina Parku Krajobrazowego. Stanowią je następujące formy ochrony przyrody:

- **Park Krajobrazowy Pojezierze Łęczyńskie**

Ustanowiony został w 1990 roku. Akty prawne odnoszące się do niego obejmują: Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 3 poz. 14 o ustanowieniu Parku oraz Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 73 poz. 1528 mówiący o

przebiegu granic oraz zakazach na terenie Parku, plan ochrony nie został ustanowiony. Park posiada otulinę. Główne cele ochrony obejmują zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska ze szczególnym uwzględnieniem ekosystemów jeziornych i torfowiskowych. W północnej części Gminy Park obejmuje tereny Lasów Parczewskich. Są to głównie bory sosnowo-dębowe, ale również bogate lasy łęgowe i olsy. W runie leśnym spotkać można wiele rzadkich gatunków objętych ochroną i zagrożonych wymarciem, lub bliskich zagrożenia, np.: lepnicę litewską, sasankę otwartą, pomocnika baldaszkowatego, mieczyka dachówkowatego. Lasy Parczewskie są również cenne historycznie. W czasie II wojny światowej na tym terenie działały oddziały partyzanckie, ukrywali się polscy żydzi, zaś w lipcu 1944 roku prowadzone były tu walki. Pojezierze Łęczyńskie obejmuje również zbiorowiska torfowiskowe, na których spotkać można charakterystyczną dla takich środowisk wąkrotkę zwyczajną oraz objęte ochroną, zagrożone wymarciem, lub bliskie zagrożenia, np.: gnidosza królewskiego, kruszczyka błotnego, kukułkę (storczyka) szerokolistną, a także reliktowe: brzozę niską, wierzbę lapońską oraz wierzbę borówkolistną. Spośród zwierząt wymienić można bogatą awifaunę obejmującą ptaki wodno-błotne: perkoza rdzawoszyjnego, bąka, rycyka, błotniaka stawowego, czaplę białą oraz inne objęte ochroną: puchacza, bielika, orlika krzykliwego i bociana czarnego. Spotkać można ponadto żółwia błotnego, zaś w lasach na północy wilki (parki.lubelskie.pl).

- **Lasy Parczewskie, Obszar Natura 2000 PLB060006**

Ustanowiony w 2004 roku w ramach obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dyrektywa ptasia) (Dz. U. 2004 nr 229 poz. 2313 zastąpiony aktualnie obowiązującym: Dz. U. 2011 nr 25 poz. 133 ze zmianami). Obejmuje Lasy Parczewskie, a także łąki, tereny rolnicze, stawy rybne i jeziora. Na terenie przeważają bory sosnowe i mieszane, ale spotykane są również olsy, łęgi oraz bory bagienne. Występują na tym obszarze 23 gatunki ptaków z załącznika Dyrektywy ptasiej, dla części z nich są to stałe tereny łęgowe. Spotkać można, np.: bielika, trzmielojada, puchacza, pogorzałkę, bociana czarnego i dzięcioła białogrzbietego (strona INE: ine.eko.org.pl).

- **Ostoja Parczewska, Obszar Natura 2000 PLH060107**

Ustanowiony w 2011 roku w ramach obszarów mających znaczenie dla wspólnoty (Dyrektywa siedliskowa) (L 33 str. 146 oraz Dz. U. 2018 poz. 901 określający granice obszaru). Obejmuje 5 powiązanych funkcjonalnie enklaw (2 na terenie Gminy obejmujące Jezioro Kleszczów(1 na rysunku 10) oraz część Doliny Ochożanki (2)). Utworzony w celu ochrony siedlisk i zwierząt. Obejmuje część Lasów Parczewskich, bagniste doliny Tyśmienicy i Ochożanki oraz śródleśne jeziora. Jest to ostoja wielu gatunków zwierząt podlegających ochronie, w tym awifauny, ale również owadów bytujących na łąkach porastających doliny rzeczne. Jeziora śródleśne zaś nie są otoczone przez zabudowania i słabo dostępne, dzięki czemu posiadają dobry stan wód (ine.eko.org.pl).

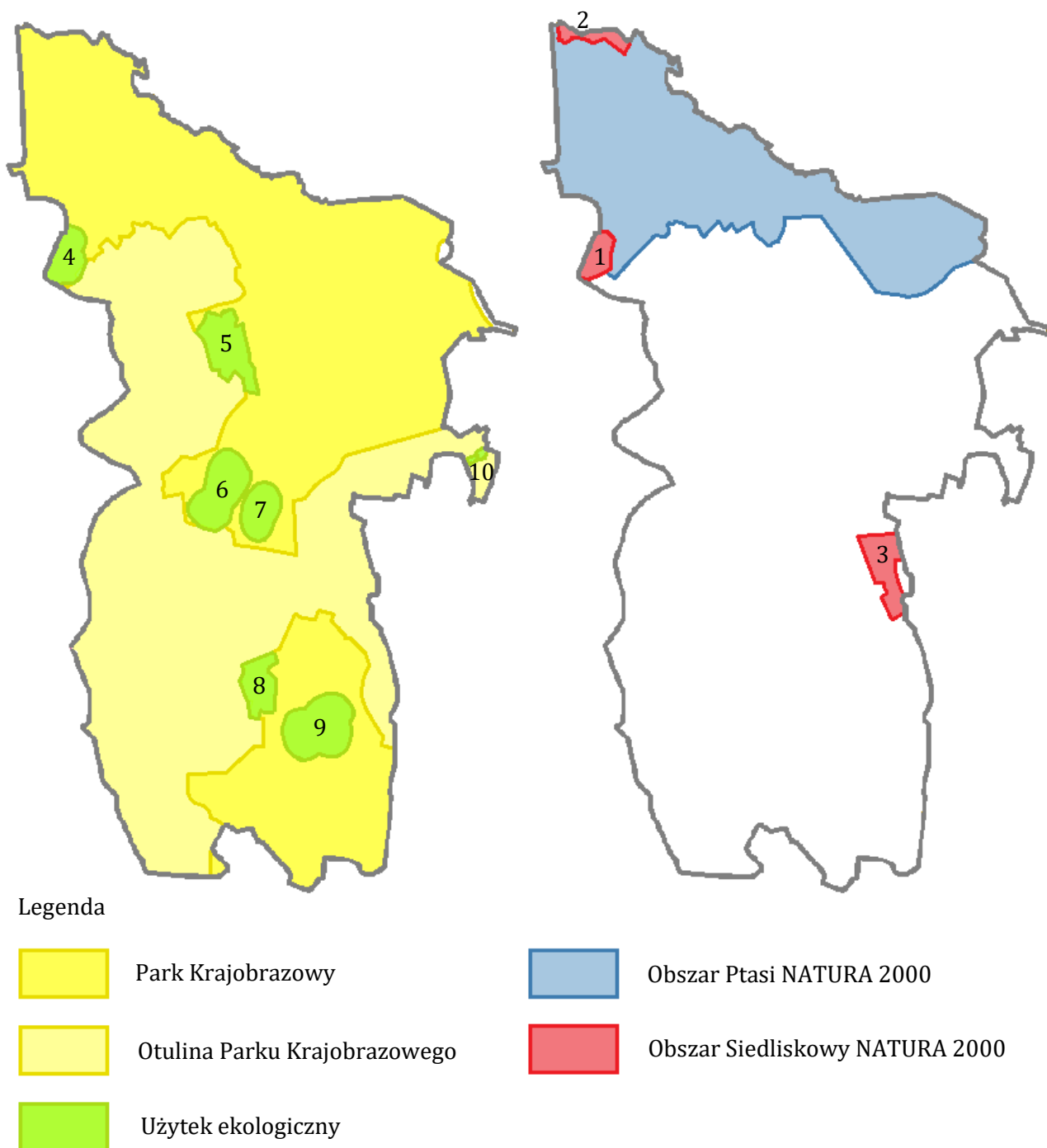
- **Maśluchy, Obszar Natura 2000 PLH060105 (3)**

Ustanowiony w 2011 roku w ramach obszarów mających znaczenie dla wspólnoty (Dyrektywa siedliskowa) (L 33 str. 146). Obejmuje płaty Niżowej murawy bliźniczkowej. Porasta ona siedliska jałowe i silnie zakwaszone, okresowo podtapiane, np.: torfowiska wysokie. Gatunki reprezentatywne to m.in.: bliźniczka psia trawka, wrzos pospolity, sit sztywny, izgrzyca przyziemna, pięciornik kurze ziele, jastrzębiec kosmaczek, fiołek psi, krzyżownica zwyczajna. Murawy tego typu mogą zawierać gatunki chronione, mają również znaczenie dla utrzymania różnorodności biologicznej zbiorowisk nieleśnych (Poradniki ochrony siedlisk i gatunków: Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie)).

- **Użytki ekologiczne**

Na terenie Gminy Uścimów znajduje się 8 użytków ekologicznych. Obejmują głównie jeziora i stawy: Jezioro Kleszczów (4), Jezioro Gumienek, Czarne Uścimowskie i stawy (5), Jezioro Uścimowskie Białe

(6), Jezioro Maśluchowskie (7), Staw Morawczyński (8), Jezioro Krasne (9) oraz dwa obszary torfowisk i łąk we wschodniej części Gminy w pobliżu Jeziora Domaszne (10). Są to tereny cenne przyrodniczo będące siedliskami wielu gatunków roślin i zwierząt.

Rysunek 11. Formy ochrony przyrody w Gminie Uścimów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoportal.

Infrastruktura turystyczna

Na terenie Gminy ośrodki turystyczne są zlokalizowane głównie w pobliżu jeziora Krasne. Przy jeziorze Gumienek znajduje się plaża i pomost, zaś na brzegu jeziora Kleszczów obóz harcerski. Trasy rowerowe aktualnie nie przebiegają przez teren Gminy, ale według danych Gminy są w przygotowaniu. W sierpniu odbywa się zaś coroczny Bieg Jezior. Przekształcone doliny rzeczne nie są natomiast atrakcyjnie turystycznie, podobnie jak silnie zaniedbany kanał Wieprz-Krzna. Działania renaturyzacyjne i rewitalizujące uczyniłyby ciekły Gminy oraz kanał Wieprz-Krzna dostępne dla uprawiania sportów wodnych np.:

kajakarstwa. Gmina posiadając duży potencjał turystyczny powinna określić pojemność turystyczną, która nie będzie negatywnie oddziaływać na środowisko, w tym stan wód jezior.

5.9.2 Analiza SWOT

Tabela 27. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zasoby przyrodnicze”.

Obszar interwencji „Zasoby przyrodnicze”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → objęcie ochroną prawną większości terenu Gminy, → bogactwo fauny i flory podlegające ochronie w ramach Natura 2000 oraz parku krajobrazowego, → obecność użytków ekologicznych, → zróżnicowane lasy, → brak dużych zakładów przemysłowych emitujących zanieczyszczenia, → szlaki komunikacyjne o średnim natężeniu ruchu, → lesistość na poziomie 22%, → przebiegające przez teren Gminy korytarze ekologiczne. 	<ul style="list-style-type: none"> → przekształcenie naturalnego krajobrazu ze względu na działalność gospodarczą, → ciekier terenu Gminy są silnie zmienione, → poziom uszkodzenia lasów na poziomie 20-25%, → lesistość poniżej średniej krajowej, → większość lasów użytkowana gospodarczo, → obecny również na terenie Gminy wzrost zagrożenia lasów gradacją szkodników, pożarami oraz ekstremalnymi zjawiskami atmosferycznymi, → brak wytyczonych ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych porządkujących ruch turystyczny.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → kształtowanie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych obejmujących łąki, zadrzewienia śródpolne oraz bagna i lasy, mające zasadniczy wpływ na utrzymanie równowagi biologicznej w środowisku, → ochrona i zwiększanie zasobów leśnych w celu utrzymania ciągłości i trwałości ich ekosystemów, → poprawa struktury gatunkowej drzewostanów, → wyłączenie części lasów z użytkowania gospodarczego w celu zapewnienia stabilnych nisz dla chronionych gatunków zwierząt, → renaturyzacja rzek, odnawianie zadrzewień śródpolnych oraz bagien, → likwidacja barier ekologicznych, → utrzymanie drożności korytarzy ekologicznych, → wyznaczanie szlaków turystycznych, w tym ścieżek rowerowych porządkujących ruch turystyczny, → określenie pojemności turystycznej Gminy, → wzrost świadomości mieszkańców i turystów w zakresie ochrony naturalnego środowiska i minimalizacji własnego na nie wpływu. → działania ograniczające negatywny wpływ ludzi środowisko naturalne (oczyszczanie ścieków, gospodarka odpadami, OZE), 	<ul style="list-style-type: none"> → postępujące przekształcanie naturalnego krajobrazu, → zanieczyszczenie środowiska pochodzące z sektora transportowego i rolniczego, → postępujące zanieczyszczenie środowiska wraz ze wzrastającym ruchem turystycznym, → występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (np.: trąb powietrznych, wichur i gradobić) → postępujące zmiany klimatu, → niedostosowanie prowadzonej gospodarki leśnej do zmieniającego się klimatu, → zagrożenie suszą i pożarami, → niewłaściwe gospodarowanie wodami negatywnie wpływające na tereny bagienne, podmokłe i doliny rzeczne.

5.10 Zagrożenia poważnymi awariami

5.10.1 Ocena stanu

Zgodnie z art. 271b *Ustawy poś* [1], Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest organem właściwym do realizacji zadań Ministra Środowiska w sprawach: przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznym skutkom awarii przemysłowych oraz awaryjnym zanieczyszczeniom wód granicznych. Zaś zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt. 4 oraz art. 29 pkt. 3 *Ustawy o inspekcji ochrony środowiska* [5] do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska należy również nadzór nad usuwaniem skutków awarii. *Ustawa poś* (w szczególności tytuł IV tej ustawy) implementuje przepisy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniającej, a następnie uchylającej dyrektywę Rady 96/82/WE (Dz. Urz. UE 2012 L 197) oraz Konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych (Dz. U. 2004 nr 129, poz. 1352). Ww. akty prawne regulują kwestie zapobiegania poważnym awariom, które mogą być

następstwem określonych działań przemysłowych oraz ograniczania ich skutków dla zdrowia ludzi i środowiska. GIOŚ zgodnie z art. 31 ust. 2 Ustawy o inspekcji ochrony środowiska prowadzi rejestr poważnych awarii.

Na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Gminy na terenie Gminy Uścimów nie wystąpiło zdarzenie o znamionach poważnej awarii. Ponadto nie wyznaczono na terenie Gminy zakładów stwarzających zagrożenie poważnej awarii przemysłowej.

Obszary zdegradowane i wymagające rekultywacji

Według danych GDOŚ na terenie Gminy Uścimów nie występują tereny gdzie zaistniałyby szkody w środowisku lub zanieczyszczona byłaby powierzchnia ziemi.

Kopalnie odkrywkowe na obszarze Gminy nie występują, nie stwierdzono również miejsc nielegalnego wydobycia surowców. Planowane jest jednakże wydobycie pokładów węgla kamiennego wieku karbońskiego. Z górnictwem związane są poważne zagrożenia dla ludności, są to m.in.: wstrząsy górnicze powodujące pęknięcie budynków, powstanie lejów depresji wód podziemnych utrudniające dostęp do wody, skażenie środowiska wodami kopalnianymi oraz hałdami skały płonnej, zanieczyszczenie powietrza i silne przekształcenie naturalnego krajobrazu.

Na terenie Gminy Uścimów obiekty mogące stanowić potencjalne źródło zanieczyszczeń dla środowiska to: PSZOK, oczyszczalnie ścieków, obiekty produkcyjne, szlaki komunikacyjne oraz składowiska odpadów. Użytkowanie oczyszczalni ścieków oraz PSZOK z należytą uwagą oraz zgodnie z przeznaczeniem nie powinno zagrażać środowisku. Również obiekty produkcyjne, prowadzone w sposób odpowiedzialny i zgodnie z przedłożonymi odpowiednim służbom dokumentami, nie stanowią zagrożenia. Podobnie szlaki komunikacyjne, które na terenie Gminy służą głównie ruchowi lokalnemu.

Według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Uścimów w miejscowości Maśluchy znajdowało się wysypisko odpadów. Jest ono nieczynne, powinno więc podlegać rekultywacji i monitoringowi w zakresie, m.in. wpływu na wody. Według danych OSP Nowy Uścimów w 2015 roku dochodziło na terenie Gminy do pożarów dzikich wysypisk śmieci. Są to miejsca nielegalnego składowania odpadów, nie posiadają warstw uszczelniających, nie są ogrodzone, ponadto mogą być zlokalizowane w lasach. Stanowią m.in.: zagrożenie pożarem, powinny więc być niezwłocznie likwidowane. Aktualnie nie ma informacji na temat istniejących na terenie Gminy dzikich wysypisk śmieci, jest to jednakże nadal poważne zagrożenie.

Katastrofy naturalne

Zmieniający się klimat wpływa na wzrost zagrożenia wystąpieniem katastrof naturalnych, które podobnie jak poważne awarie przemysłowe powodują zagrożenie zdrowia i życia ludzi. Na terenie Gminy w roku 2012 oraz w 2019 doszło do uszkodzenia drzew, dachów domostw i linii energetycznych związane z silnymi wiatrami.

Na terenie Gminy w 2015 i 2019 roku władze apelowały o oszczędzanie wody w związku z suszą. Według danych IUNG w 2019 roku ponad 80% gleb na terenie Gminy zagrożonych było wystąpieniem suszy i pojawieniem się strat w branży rolniczej.

Pożary na terenie Gminy Uścimów dotyczyły w poprzednich latach zarówno zabudowania hodowlane, jak i nieużytki czy lasy. Nie stwierdzono jednakże poważnych i wielkoobszarowych strat spowodowanych tym zjawiskiem. Władze Gminy na stronie internetowej zamieściły zalecenia dla mieszkańców, jak unikać powstania pożaru lasu i co robić w razie jego pojawienia się.

Na przełomie 2019 i 2020 roku w Gminie Uścimów pojawiło się 6 ognisk wysoce zjadliwego wirusa ptasiej grypy H5N8. Dotknął on wielkotowarowe fermy indyków oraz perlic. Ptasia grypa stanowi zagrożenie szczególnie dla zwierząt hodowlanych, które mogą mieć mniejszą odporność, ale również dla dzikich ptaków. Na terenie Gminy Uścimów, na której terenie występują rzadkie i chronione gatunki ptaków jest to duże zagrożenie. Epidemii udało się opanować w styczniu 2020r.

5.10.2 Analiza SWOT

Tabela 28. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zagrożenia poważnymi awariami”.

Obszar interwencji „Zagrożenia poważnymi awariami”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → brak zakładów stwarzających zagrożenie poważnej awarii przemysłowej, → brak odnotowanych zdarzeń o znamionach poważnej awarii, → brak dużych szlaków komunikacyjnych, po których odbywa się intensywny transport materiałów niebezpiecznych, → 8 jednostek OSP: Nowy Uścimów, Maśluchy, Drozdówka, Głębokie, Stara Jedlanka, Nowa Jedlanka, Rudka Starościańska, Krasne. 	<ul style="list-style-type: none"> → niskie parametry techniczne dróg gminnych, → występowania na terenie Gminy w latach poprzednich zjawiska suszy, → lasy zagrożone pożarami w okresie letnim, → występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych, → plany wydobywania węgla kamiennego, → pojawienie się wirusa ptasiej grypy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → doposażenie i szkolenie służb ratowniczych, → opracowanie metod postępowania w razie wystąpienia zdarzeń kwalifikowanych jako poważne awarie, lub katastrofy naturalne, → remonty i modernizacja dróg wpływające na zmniejszenie zagrożenia zdarzeniami drogowymi, → wzrost świadomości mieszkańców co do bezpiecznego zachowania na drogach oraz postępowania w razie ekstremalnych zjawisk pogodowych i epidemii, → zwiększenie naturalnej retencji zapobiegające powodziom i suszy, → niepodejmowanie działań w zakresie budowy zakładów ZDR i ZZD na terenie Gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> → anomalie pogodowe stwarzające zagrożenie katastrofą naturalną, → możliwość zanieczyszczenia środowiska poprzez wyciek substancji niebezpiecznych, w ciągu szlaków komunikacyjnych lub podczas zdarzeń drogowych.

6. Powiązania obszarów interwencji z zagadnieniami horyzontalnymi

Powiązania obszarów interwencji z zagadnieniami horyzontalnymi. Rozpatrując obszary interwencji, wzięto pod uwagę zagadnienia horyzontalne. Poniższa tabela przedstawia, które obszary interwencji mają powiązanie z wybranymi zagadnieniami horyzontalnymi.

Tabela 29. Powiązania obszarów interwencji z zagadnieniami horyzontalnymi.

Obszary przyszłej interwencji	Powiązania z zagadnieniami (kwestiami) horyzontalnymi			
	adaptacja do zmian klimatu	nadzwyczajne zagrożenie środowiska	działania edukacyjne	monitoring środowiska
Ochrona klimatu i jakości powietrza	+	+	+	+
Zagrożenia hałasem	o	o	+	+
Pola elektromagnetyczne	—	o	+	+
Gospodarowanie wodami	+	o	+	+
Gospodarka wodno-ściekowa	o	o	+	o
Zasoby geologiczne	—	o	—	o
Gleby	+	—	+	+
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	o	o	+	o
Zasoby przyrodnicze	+	+	+	+
Zagrożenia poważnymi awariami	o	+	+	+

Symbol	Wyjaśnienie
+	wpływ bezpośredni – obszary przyszłej interwencji powiązane są w sposób bezpośredni z kwestiami horyzontalnymi
o	wpływ pośredni - obszary przyszłej interwencji powiązane są w sposób pośredni z kwestiami horyzontalnymi
—	wpływ bez związku – brak powiązania między obszarami interwencji, a kwestiami horyzontalnymi

7. Podsumowanie dotychczasowych działań w zakresie ochrony środowiska

W tabeli poniżej zestawiono wskaźniki monitorowania efektów działań podejmowanych przez JST w zakresie ochrony środowiska (na podstawie danych GUS i Gminy).

Tabela 30. Zmiana wartości wskaźników monitorowania ujętych w POŚ.

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość wskaźnika			Zmiana wartości wskaźnika
		2017	2018	2019	
Długość czynnej sieci wodociągowej (UG)	km	50	50	50	0
Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (UG)	szt.	1399	1413	1420	21
Korzystający z sieci wodociągowej (UG)	os.	4593	4619	3279	1314
Zwodociągowanie (PSSE)	%	100	100	100	0,1
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (UG)	km	35	35	35	0
Przyłącza kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (UG)	szt.	583	587	588	5
Korzystający z sieci kanalizacyjnej (GUS)	os.	1426	1405	b.d.	21
Skanalizowanie (GUS)	%	43,8	44	b.d.	0,2
Korzystający z oczyszczalni ścieków (UG)	os.	2369	2372	2380	11
Ścieki oczyszczone w ciągu roku (GUS)	dam3	32	36	34	2
Zbiorniki bezodpływowe (UG)	szt.	400	428	378	22
Oczyszczalnie przydomowe (UG)	szt.	44	44	47	3
Zużycie wody na 1 mieszkańca (GUS)	m ³	29,3	31,5	31,2	1,9
Ilość pozostałych wyrobów azbestowych (PUA, UG)	Mg	4 551	4 528	4 489	62
Ilość odebranych odpadów zmieszanych (UG)	Mg	267,84	360,70	b.d.	92,86
Lesistość (GUS)	%	21,6	21,6	22	0,4
Użytki ekologiczne (GUS)	ha	388,80	414,34	654,50	265,7

8. Cele, kierunki interwencji i zadania wraz z harmonogramem rzeczowo - finansowym

Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego zwraca szczególną uwagę na ochronę klimatu i jakości powietrza oraz różnorodności biologicznej. Zawiera zapisy o kontroli jakości powietrza oraz zakazu spalania odpadów w piecach domowych, zaleca termomodernizację i audyty energetyczne wraz z poprawą efektywności energetycznej budynków, a także promocję OZE i montowanie oczyszczaczy na kominach przemysłowych oraz rozwój komunikacji niskoemisyjnej, w tym infrastruktury rowerowej i przygotowanie do obsługi pojazdów elektrycznych. Z obszaru różnorodności biologicznej zaleca określenie pojemności turystycznej i inwentaryzację zasobów przyrodniczych szczególnie obszarów cennych przyrodniczo oraz ich monitoring, również w zakresie identyfikacji i eliminacji gatunków obcych. Zaleca ponadto dążenie do poprawy stanu siedlisk oraz zachowanie krajobrazu wiejskiego wraz z bagnami i zadrzewieniami śródpolnymi, a także dbałość o równowagę hydrologiczną obszarów podmokłych oraz zwiększanie naturalnej retencji i badania reakcji lasów na zmiany klimatu. Dużą wagę przywiązuje ponadto do rekultywacji terenów zniszczonych i zdegradowanych, m.in. przez wydobywanie kopalin i składowanie odpadów, a także poprawy stanu wód oraz ochrony gruntów najlepszych klas i zalesiania najsłabszych gleb. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubartowskiego duży nacisk kładzie na poprawę jakości powietrza przez wymianę źródeł ciepła, termomodernizację, efektywne wykorzystywanie energii oraz zwiększenie użytkowania OZE. Zwraca również uwagę na konieczność większej dbałości o właściwe gospodarowanie wodami, w tym renaturyzację cieków, modernizację stawów oraz oszczędzanie wody w celu ochrony przed powodzią i suszą, a także niedoborem wody. Zaleca także działania nakierowane na ochronę i remediację gleb obejmujące kształtowanie struktury upraw przeciwdziałające erozji i pogarszaniu się jakości gleb, aktualizację rejestru historycznych zanieczyszczeń ziemi oraz działania naprawcze. Kładzie ponadto nacisk na usprawnienie gospodarowania odpadami, w tym rekultywację składowisk i likwidację dzikich wysypisk, a także na ochronę przyrody. Dostrzega konieczność poprawy drożności korytarzy ekologicznych, ochronę zadrzewień przydrożnych i śródpolnych, polan i bagien, zalesianie oraz określenie pojemności turystycznej. Dodatkowo zaleca wnikliwy monitoring środowiska, a także rozszerzenie działań edukacyjnych.

Tabela 31. Harmonogram realizacji zadań własnych wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Uścimów do roku 2024.

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowy koszt [zł]	Źródło finansowania
1.	Ochrona klimatu i poprawa jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych	Poprawa efektywności energetycznej i rozbudowa systemów energooszczędnych	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – budynki OSP	Urząd Gminy	2 200 000	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki unijne
2.				Modernizacja oświetlenia ulicznego	Urząd Gminy	2 000 000	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki unijne
3.				Wdrażanie zapisów Planu gospodarki niskoemisyjnej	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki unijne
4.			Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery i rozwój OZE	Montaż instalacji OZE, w tym m.in.: wymiana nieekologicznych źródeł ciepła w budynkach gminnych oraz prywatnych	Właściciele, przedsiębiorcy, Urząd Gminy	4 000 000	Właściciele, Budżet Gminy, środki unijne, WFOŚiGW, NFOŚiGW
5.	Zagrożenie hałasem	Zmniejszenie emisji hałasu i jego uciążliwości	Modernizacja układu komunikacyjnego	Modernizacja i poprawa stanu infrastruktury drogowej (drogi w miejscowościach, m.in.: Maśluchy, Drozdówka, Głębokie, Stary Uścimów, Nowy Uścimów, Rudka Starościańska) również przy współpracy z innymi zarządcami dróg	Urząd Gminy	7 000 000	Budżet Gminy, Zarządcy dróg, Inwestorzy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki unijne

6.	Gospodarowanie wodami	Poprawa jakości wód powierzchniowych oraz ochrona przed powodzią i niedoborem wody	Minimalizacja ryzyka powodziowego i ochrona przed niedoborem wody	Budowa oczek wodnych, ochrona bagien i zadrzewień śródpolnych, tworzenie kwietnych łąk	Urząd Gminy, Właściciele	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, Właściciele, PGWWP, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki unijne	
7.				Renaturyzacja cieków na terenie Gminy	Urząd Gminy, PGWWP	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, PGWWP, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
8.			Edukacja ekologiczna	Edukacja mieszkańców w zakresie oszczędzania wody	Urząd Gminy	b.d.	Budżet Gminy, środki unijne, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
9.	Gospodarka wodno-ściekowa	Zapewnienie dostępu do czystej wody oraz gospodarowanie ściekami ograniczające ich negatywny wpływ na środowisko	Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	Rozbudowa sieci wodociągowej w Krasnem, Starej Jedlance i Orzechów-Kolonii	Urząd Gminy, PGWWP	2 000 000	Budżet Gminy, środki unijne, PGWWP, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
10.				Przebudowa sieci wodociągowej w Krasnem i Starym Uścimowie	Urząd Gminy, PGWWP	2 000 000	Budżet Gminy, środki unijne, PGWWP, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
11.				Modernizacja SUW w Starym Uścimowie i Drozdówce	Urząd Gminy, PGWWP	6 000 000	Budżet Gminy, środki unijne, PGWWP, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
12.				Modernizacja stacji podniesienia ciśnienia wody w Krasnem	Urząd Gminy, PGWWP	1 000 000	Budżet Gminy, środki unijne, PGWWP, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
13.				Wymiana wodomierzy na terenie Gminy	Urząd Gminy	1 500 000	Budżet Gminy, środki unijne	
14.			Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków z uwzględnieniem zabudowy rozproszonych	Budowa indywidualnych instalacji oczyszczania ścieków (przydomowych oczyszczalni ścieków)	Urząd Gminy, Właściciel	b.d.	Właściciel, dotacje Gminy, środki unijne, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
15.				Rozbudowa sieci kanalizacji ściekowej w Krasne i Starej Jedlance	Urząd Gminy	8 000 000 + 350 000	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki unijne	
16.				Modernizacja oczyszczalni ścieków w Starym Uścimowie	Urząd Gminy	4 000 000	Budżet Gminy, środki unijne	
17.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Ograniczenie ilości powstających odpadów i dążenie do gospodarki odpadami o charakterze zamkniętym	Gospodarowanie odpadami ograniczające ich negatywny wpływ na środowisko	Likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych (tzw. "dzikich wysypisk")	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki unijne	
18.				Selektywna zbiórka odpadów obejmująca wszystkich mieszkańców oraz wzrost recyklingu	Urząd Gminy	ok. 500 000 rocznie	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
19.				Prowadzenie działań ograniczających ilość powstających odpadów i edukacja mieszkańców w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
20.		Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy	Urząd Gminy	500 000	Mieszkańcy, Budżet Gminy, środki unijne, WFOŚiGW, NFOŚiGW		
21.	Zasoby przyrodnicze	Poprawa bioróżnorodności i zapewnienie spójności ekosystemów przez ochronę nisz oraz fauny i flory, a także zmniejszenie presji na środowisko	Rozwój ekoturystyki	Budowa ścieżek dydaktyczno-ekologicznych	Urząd Gminy	b.d.	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki unijne	
22.				Budowa i utrzymanie szlaków turystycznych, np.: ścieżek rowerowych, w tym wytyczanie ich w ciągu dróg gminnych w celu utrzymania spójnej infrastruktury rowerowej i rozwoju turystyki	Urząd Gminy	b.d.	Inwestorzy, Budżet Gminy, środki unijne, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
23.				Poprawa estetyki i rewaloryzacja miejscowości	Budowa placu zabaw w Maśluchach	Urząd Gminy	70 000	Budżet Gminy, Inwestorzy, Mieszkańcy, środki unijne
24.					Budowa świetlic w miejscowościach Orzechów-Kolonia i Rudka Starościańska		78 187	
25.	Przebudowa i przystosowanie budynku w Krasnem na Centrum Kultury	3 150 000						

26.	Zasoby przyrodnicze		Ochrona przyrody i obszarów naturalnych	Zapewnienie drożności korytarzy ekologicznych	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW
27.				Zalesianie najślabszych gruntów i promocja rolnictwa ekologicznego	Urząd Gminy, Właściciele gruntów	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, Właściciele, WFOŚiGW, NFOŚiGW
28.				Określenie pojemności turystycznej Gminy	Urząd Gminy	b.d.	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW
29.				Objęcie ochroną prawną wszystkich cennych przyrodniczo obszarów	Urząd Gminy	b.d.	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW
30.	Zagrożenie poważnymi awariami	Przeciwdziałanie wystąpieniu awarii oraz zagrożeń dla środowiska wraz z minimalizacją ich skutków	Poprawa bezpieczeństwa ludności i środowiska	Wsparcie OSP na doposażenie w specjalistyczne sprzęty	Urząd Gminy	Ok. 20 000	Urząd Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, PGWWP, środki RPN, środki unijne

Tabela 32. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Uścimów do roku 2024.

Lp.	Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Źródło finansowania
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Wymiana indywidualnych źródeł ciepła oraz termomodernizacja budynków mieszkalnych (np.: Czyste powietrze)	Właściciel	Właściciel, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Inwestorzy
2.		Rozwój OZE	Budowa mikroinstalacji fotowoltaicznych („Mój prąd”)	Właściciel	Właściciel, NFOŚiGW
3.		Działalność kontrolna i programowa	Kontrola zakładów emitujących zanieczyszczenia do atmosfery	WIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW
4.			Prowadzenie kontroli w zakresie emisji substancji do powietrza	GIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW
5.			Kontrola stanu technicznego pojazdów i ich emisyjności	Właściciel	Właściciel
6.	Zagrożenie hałasem	Działalność kontrolna i programowa	Kontrole źródeł hałasu oraz ograniczenie ich uciążliwości	Właściciel, WIOŚ	Właściciel, WFOŚiGW, NFOŚiGW
7.			Ocena stanu akustycznego środowiska	GIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW
8.	Pola elektromagnetyczne	Działalność kontrolna i programowa	Kontrola instalacji emitujących PEM	Właściciel, WIOŚ	Właściciel, WFOŚiGW, NFOŚiGW
9.			Ocena i badanie poziomu PEM w środowisku, tworzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów PEM	GIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW
10.	Gospodarowanie wodami	Poprawa stanu wód powierzchniowych	Osiągnięcie celów wyznaczonych dla wód powierzchniowych, odbudowa zdegradowanych ekosystemów	PGWWP (Zarząd Zlewni i Nadzór Wodny)	WFOŚiGW, NFOŚiGW, PGWWP
11.		Minimalizacja ryzyka powodziowego	Utrzymanie i rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej, w tym czyszczenie rowów melioracyjnych	PGWWP (Zarząd Zlewni i Nadzór Wodny), Właściciele gruntów	WFOŚiGW, NFOŚiGW, PGWWP, Właściciele gruntów
12.			Utrzymanie urządzeń wodnych i budowli hydrotechnicznych	Nadzór Wodny	WFOŚiGW, NFOŚiGW, PGWWP
13.			Remont kanału Wieprz-Krzna	PGWWP	WFOŚiGW, NFOŚiGW, PGWWP

14.	Gospodarowanie wodami	Ochrona przed niedoborami wody	Racjonalne gospodarowanie wodą pitną	Właściciele	Właściciele
15.			Rozwój retencji	PGWWP	WFOŚiGW, NFOŚiGW, PGWWP
16.			Rozwój małej retencji („Moja woda”)	Mieszkańcy	Mieszkańcy, WFOŚiGW, NFOŚiGW
17.		Monitoring	Monitorowanie stanu wód powierzchniowych	PSHM, GIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW, PGWWP
18.			Monitorowanie stanu wód podziemnych	PSH	WFOŚiGW, NFOŚiGW, PGWWP
19.	Gospodarka wodno-ściekowa	Działalność kontrolna	Regularny wywóz nieczystości płynnych	Właściciele	Właściciele
20.			Kontrola postępowania w zakresie gromadzenia i oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa	WIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW
21.	Gleby	Rekultywacja gruntów	Rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych	Właściciel gruntu	Właściciel, WFOŚiGW, NFOŚiGW
22.		Ochrona gleb przed zanieczyszczeniami	Upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych i promocja rolnictwa ekologicznego	ARiMR, ŁODR w Końskowoli, MRiRW	Środki własne jednostki
23.		Monitoring	Monitoring gleb	GIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW
24.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Prowadzenie kontroli przestrzegania prawa w zakresie gospodarowania odpadami przez podmioty	WIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW
25.			Ograniczenie ilości powstających odpadów i działanie według hierarchii postępowania z odpadami wraz ze wzrostem recyklingu	Mieszkańcy	Mieszkańcy
26.	Zasoby przyrodnicze	Zrównoważona gospodarka leśna	Ochrona, pielęgnacja i utrzymanie terenów leśnych	Nadleśnictwo Parczew, Właściciele działek	Lasy Państwowe, właściciele działek, WFOŚiGW, NFOŚiGW
27.		Ochrona gatunkowa	Monitoring stanu ochrony środowiska i gatunków, w tym ptaków na poziomie siedlisk i regionów	GIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW
28.	Zagrożenie poważnymi awariami	Minimalizacja negatywnych skutków awarii dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej	Kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii	WIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW
29.			Badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska	GIOŚ	WFOŚiGW, NFOŚiGW

9. System realizacji programu ochrony środowiska

9.1 Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Realizacja wyznaczonych celów i kierunków interwencji wymaga ustalenia odpowiedniego systemu zarządzania Programem Ochrony Środowiska. Wyznaczenie prawidłowych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. W odniesieniu do analizowanego Programu główną jednostką, na której spoczywać będzie realizacja wyznaczonych zadań będzie Gmina Uścimów.

Zarządzanie Programem wiąże się z:

- koordynacją przebiegu wdrażania i realizacji
- bieżącą oceną realizacji i aktualizacją celów i kierunków interwencji
- monitorowaniem skutków realizacji wyznaczonych zadań
- sprawozdawczością na temat wykonania Programu

Wymienione poniżej instrumenty zarządzania Programem ochrony środowiska pozwalają prowadzić działania z zakresu ochrony środowiska przyczyniając się do osiągnięcia celów nie tylko lokalnych, ale i szczebla wojewódzkiego oraz krajowego. Są to instrumenty umożliwiające wprowadzenie przepisów, egzekwowanie ich oraz pozyskiwanie funduszy na działania ograniczające wpływ degradacji środowiska związanej z działalnością człowieka.

9.1.1 Instrumenty prawne

Ustawy określają narzędzia prawne wykorzystywane dla realizacji zadań w dziedzinie ochrony środowiska, jak również nakładają na organy administracji samorządowej obowiązki w tym zakresie. Podstawowymi instrumentami prawnymi ochrony środowiska na szczeblu gminnym są:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
- akty prawa miejscowego
- decyzje administracyjne o charakterze prewencyjnym, finansowym i restrykcyjnym

Wójt może wystąpić do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji przekazując dokumentację sprawy, jeżeli w wyniku kontroli stwierdził naruszenie przez podmiot korzystający ze środowiska przepisów ochrony środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

Ponadto Wójt w drodze decyzji może nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko. Jeżeli osoba fizyczna nie dostosowała się do w/w decyzji, może w drodze decyzji wstrzymać użytkowanie takiej instalacji lub urządzenia.

Jednocześnie Wójt uprawniony jest do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska.

Rada Gminy może, w drodze uchwały, ustanawiać ograniczenia co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko (ograniczenie to nie dotyczy instalacji i urządzeń znajdujących się w miejscu kultu religijnego). Do kompetencji Rady Gminy należy także uchwalanie programów ochrony środowiska na terenie gminy oraz regulaminów utrzymania czystości i porządku w gminie.

9.1.2 Instrumenty finansowe

Realizacja wyznaczonych celów, kierunków interwencji i zadań szczegółowych nakreślonych w Programie wymaga w większości zabezpieczenia znacznych środków finansowych. Do instrumentów finansowych mogących być źródłem realizacji przedsięwzięć proekologicznych zalicza się:

- opłaty za korzystanie ze środowiska
- opłaty produktowe i depozytowe
- administracyjne kary pieniężne
- opłaty administracyjne kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska.
- budżet gminy, powiatu i województwa
- kredyty bankowe
- dotacje i pożyczki celowe
- fundusze unijne
- programy krajowe
- programy regionalne
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

9.1.3 Instrumenty społeczne

Istotnym i dobrze rozwijającym się instrumentem jest możliwość udziału społeczeństwa na etapie podejmowanie decyzji i opracowywania dokumentów środowiskowych. Gwarancja udziału społeczeństwa w ochronie środowiska zawarta została w art. 5 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko [2]. W myśl Ustawy „każdy ma prawo do składania uwag i wniosków w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa”. Obowiązek zapewnienia możliwości udziału ludności w postępowaniu toczącym się odpowiednio przed wydaniem tych decyzji lub ich zmianą oraz przed przyjęciem tych dokumentów lub ich zmianą, w sytuacji, gdy udział społeczny jest możliwy, spoczywa na organach administracji właściwych do wydania decyzji lub opracowania projektów dokumentów.

Do pozostałych instrumentów społecznych pozwalających na sprawne zarządzanie Programem Ochrony Środowiska należą:

- **edukacja ekologiczna społeczeństwa** (materiały, konkursy, debaty, konferencje, szkolenia)
- **współpraca i budowanie partnerstwa** pomiędzy samorządem a społeczeństwem oraz pomiędzy powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi
- **nacisk społeczny, czyli petycje, demonstracje, akcje zbierania podpisów.**

9.1.4 Instrumenty strukturalne i infrastrukturalne

Działania strukturalne polegają na formułowaniu i wdrażaniu polityki strategii środowiskowych. Polityka ochrony środowiska to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Do instrumentów strukturalnych na poziomie lokalnym należą więc wszystkie programy strategiczne i planistyczne np. Strategie Rozwoju, Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, Programy Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest, Programy Rewitalizacji, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego wraz z programami sektorowymi.

Zadania planowane do realizacji w ramach poszczególnych celów i kierunków interwencji, zostały określone z uwzględnieniem obecnych zasobów infrastrukturalnych Gminy oraz realnych możliwości ich potencjalnej rozbudowy. W związku z tym można przyjąć, że z punktu widzenia zasobów infrastrukturalnych, realizacja planowanych zadań jest możliwa.

Reasumując, lokalny rozwój powinien następować bez degradacji zasobów przyrody i jej ekosystemów oraz uwzględniać warunki przyrodnicze i społeczne. Prawidłowy ekorozwój gminy wymaga zastąpienia filozofii maksymalnego zysku, filozofią wspólnego interesu. Dlatego tak ważne jest współdzia-

łanie samorządu i mieszkańców (edukacja ekologiczna, udział społeczny, szkolenia, konfrontacje itp.). Program Ochrony Środowiska dla Gminy Uścimów przedstawia cele i kierunki zmierzające do poprawy stanu środowiska w zgodzie z dalszym rozwojem społecznym i gospodarczym mieszkańców gminy.

9.2 Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska

System wdrażania Programu Ochrony Środowiska powinien podlegać na regularnej ocenie poprzez odpowiednio zaplanowane działania monitorujące. Celem monitoringu jest zatem zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych o środowisku i zachodzących w nim zmian, w sposób zapewniający zwiększenie efektywności zaplanowanej polityki środowiskowej. Monitoring jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem.

Monitorowanie wdrażania postanowień Programu Ochrony Środowiska polegać będzie głównie na działaniach organizacyjno-kontrolnych, do których należą:

- 1) Ocena stopnia wykonania zadań (ocena efektywności wykonania zadań);
- 2) Ocena zidentyfikowanych problemów oraz podjętych działań w celu ich rozwiązania/minimalizacji;
- 3) Ocena rozbieżności pomiędzy założonymi celami, kierunkami i zadaniami, a ich wykonaniem (ocena przyczynowo skutkowa).

W celu prawidłowego nadzoru nad realizacją opracowanego Programu wyznaczono wskaźniki monitorowania, które będą pomocne w przedstawianiu stopnia realizacji założonych zadań. Dla każdego z wyznaczonych wskaźników określono wartość bazową i docelową, które będą podstawą do opracowania Raportów oraz przyszłych aktualizacji POŚ. Wskaźniki monitorowania celów Programu Ochrony Środowiska dla gminy Uścimów znajdują się poniżej. Wartość bazowa stanowią najbardziej aktualne dane.

Tabela 33. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Uścimów.

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			
			Nazwa [źródło danych]	Wartość bazowa	Wartość docelowa	
4.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie wykorzystania nieodnawialnych źródeł energii	Liczba przekroczeń w Gminie (substancje których dotyczy przekroczenie) [GIOŚ]	2 (B(a)P, ozon)	0	
5.			Poziom stężenia substancji w powietrzu w Gminie [GIOŚ]	B(a)P, ozon	klasa C, D2	A, D1
6.				Pozostałe substancje	klasa A	klasa A
7.				Liczba budynków poddanych termomodernizacji	b.d.	>0
8.				Liczba wymienionych pieców pozaklasowych	b.d.	>0
9.				Liczba planowanych i prowadzonych instalacji wykorzystujących OZE	444	>444
10.				Długość dróg ze zmodernizowanym oświetleniem ulicznym	b.d.	>0
11.	Zagrożenie hałasem	Zmniejszenie emisji hałasu i jego uciążliwości	Długość dróg poddanych modernizacji	b.d.	>0 km.	
12.	Pola elektro-magnetyczne	Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	Występowanie przekroczeń dopuszczalnego poziomu PEM na terenach zabudowanych [GIOŚ]	nie	nie	
13.	Gospodarowanie wodami	Poprawa jakości wód oraz ochrona przed powodzią, suszą i deficytem wody	Stan/potencjał ekologiczny JCWP [GIOŚ]	zły	dobry	
14.			Liczba oczek wodnych	b.d.	>0	
15.			Powierzchnia kwiatnych łąk	b.d.	>0	
16.			Długość cieków poddanych renaturyzacji	b.d.	>0	

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		
			Nazwa [źródło danych]	Wartość bazowa	Wartość docelowa
17.	Gleby	Ochrona gleb przed zanieczyszczeniem, erozją i wyjąłowieniem	Powierzchnia gleb zdegradowanych	0	0
18.	Gospodarka wodno – ściekowa	Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa oraz gospodarowanie ściekami ograniczające ich negatywny wpływ na środowisko	Długość sieci wodociągowej	50 km.	>50 km.
19.			Zwodociągowanie	100%	100%
20.			Długość sieci kanalizacyjnej	35 km.	>35 km.
21.			Skanalizowanie	44 %	>44%
22.			Liczba przydomowych oczyszczalni	47	>47
23.			Liczba zbiorników bezodpływowych	378	<378
24.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Ograniczenie ilości powstających odpadów i dążenie do gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym	Ilość pozostałych na terenie Gminy wyrobów zawierających azbest [PUA]	4 489 Mag	<4 489 Mag
25.			Udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych	41,77%	>50%
26.			Ilość odebranych zmieszanych odpadów komunalnych	360,7 Mg	<360,7 Mg
27.			Powierzchnia „dzikich wysypisk”	0 ha	0 ha
28.	Zasoby przyrodnicze	Poprawa bioróżnorodności i zapewnienie spójności ekosystemów przez ochronę nisz oraz fauny i flory, a także zmniejszenie presji na środowisko	Udział terenów prawnie chronionych w powierzchni ogółem [GDOŚ]	Ok. 60%	>60%
29.			Powierzchnia obszarów chronionych	6 364 ha	>6 364 ha
30.			Wskaźnik lesistości	22%	>22%
31.			Powierzchnia lasów	2 352,5	>2 352,5
32.			Długość ścieżek rowerowych	0 km.	>0 km.
33.			Długość wytyczonych szlaków turystycznych	b.d.	b.d.
34.	Zagrożenie Poważnymi awariami	Przeciwdziałanie wystąpieniu awarii oraz zagrożeń dla środowiska wraz z minimalizacją ich skutków	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii na terenie gminy	0	0
35.			Występowanie zjawiska nielegalnego wypalania traw lub pożaru	Nie	Nie
36.			Występowanie zjawiska suszy	Tak	Nie
37.			Wielkość inwestycji w służby ratownicze	17 500	>17 500

9.3 Sprawozdawczość

Zgodnie z art. 18 Ustawy *poś* [1] z wykonania Programów Ochrony Środowiska organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Po przedstawieniu raportów odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu albo radzie gminy, raporty są przekazywane przez organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy odpowiednio do ministra właściwego do spraw środowiska, organu wykonawczego województwa i organu wykonawczego powiatu.

Podczas opracowywania raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska należy wykorzystać m.in.:

- sprawozdania z wykonania budżetu
- wyniki badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska
- informacje zawarte w raportach i publikacjach Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- informacje i materiały Głównego Urzędu Statystycznego
- informacje i materiały z pozostałych podmiotów, które zostały zaangażowane w realizację zadań własnych i monitorowanych Programu Ochrony Środowiska

9.4 System instytucji zaangażowanych w realizację programu ochrony środowiska

Główną jednostką odpowiedzialną za realizację zadań wyznaczonych w Programie ochrony środowiska będzie Gmina Uścimów. Na gminie spoczywać będzie prawidłowa koordynacja, zarządzanie i monitorowanie zapisów Programu Ochrony Środowiska. Z punktu widzenia Programu w realizacji poszczególnych zadań będą uczestniczyć:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem (Gmina, Rada Gminy);
- podmioty realizujące zadania Programu (Gmina, Powiat, inne jednostki działające na danym terenie, realizujące swoje zadania);
- podmioty kontrolujące i monitorujące przebieg realizacji i efekty Programu (Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, WIOŚ, RZGW, RDLP, podmioty gospodarcze, jednostki naukowo-badawcze itp.);
- podmioty kształtujące politykę Programu Ochrony Środowiska (lokalne media, jednostki oświaty, organizacje pozarządowe);
- społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań Programu.

9.5 Wykaz interesariuszy

Podczas tworzenia niniejszego dokumentu pozyskano dane od:

- Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA);
- Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie (GUS, BDL);
- Głównego Urzędu Ochrony Środowiska w Warszawie (GDOŚ);
- Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie (GIOŚ);
- Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie (GDLP);
- Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie (IMGW);
- Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach (IUNG);
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Warszawie (PGWWP);
- Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie (PIG-PIB);
- Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lubartowie (PPIS);
- Państwowej Służby Hydrogeologicznej w Warszawie (PSH);
- Polskich Kolei Państwowych (PKP PLK);
- Polskich Sieci Elektroenergetycznych (PSE);
- Urzędu Gminy Uścimów.

W ramach opracowanego dokumentu wyznaczono zadania własne oraz monitorowane, za których współrealizację odpowiedzialni będą:

- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR);
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ);
- Lasy Państwowe;
- Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG);
- Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli (LODR w Końskowoli);
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW);
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, w tym: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie (RZGW), Zarząd Zlewni w Zamościu i Białej Podlasce oraz Nadzór Wodny w Parczewie;
- Państwowa Służba Hydrogeologiczna (PSH);
- Państwowa Służba Hydrogeologiczno-Meteorologiczna (PSHM);
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych (RDLP) i Nadleśnictwo Parczew;
- Właściciele gruntów i mieszkańcy;
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ);

10. Spis tabel

Tabela 1. Struktura użytkowania terenu Gminy Uścimów.	20
Tabela 2. Rodzaje działalności gospodarczych na terenie Gminy Uścimów w 2019 roku.	21
Tabela 3. Klasyfikacja stref w ramach oceny jakości powietrza w strefie lubelskiej za rok 2019.....	25
Tabela 4. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Ochrona klimatu i jakości powietrza”.....	26
Tabela 5. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez źródła hałasu z wyłączeniem hałasu powodowanego przez statki powietrzne i linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami mającymi zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki ochrony przed hałasem.....	27
Tabela 6. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zagrożenie hałasem”.....	28
Tabela 7. Wyniki pomiarów PEM w roku 2019.	28
Tabela 8. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Pole elektromagnetyczne”.....	29
Tabela 9. Ogólna charakterystyka JCWPd nr 75.....	29
Tabela 10. Ocena stanu JCWPd na obszarze Gminy Uścimów.	30
Tabela 11. Punkty monitoringu wód podziemnych w pobliżu Gminy Uścimów.	31
Tabela 12. Charakterystyka GZWP Niecka Lubelska (Chełm-Zamość).....	32
Tabela 13. Charakterystyka JCWP na obszarze Gminy Uścimów.....	35
Tabela 14. Ocena stanu monitorowanych JCWP na obszarze Gminy Uścimów.	35
Tabela 15. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarowanie wodami”.	37
Tabela 16. Charakterystyka studni wodociągowych Gminy Uścimów.	37
Tabela 17. Zaopatrzenie w wodę na terenie Gminy Uścimów w latach 2016–2019.....	38
Tabela 18. Gospodarowanie ściekami na terenie Gminy Uścimów w latach 2016 – 2019.....	38
Tabela 19. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarka wodno - ściekowa”.....	38
Tabela 20. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zasoby geologiczne”.....	39
Tabela 21. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gleby”.	40
Tabela 22. Instalacje mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub części do odzysku położone w województwie lubelskim.	41
Tabela 23. Instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych położone w województwie lubelskim.....	42
Tabela 24. Informacja o odebranych odpadach komunalnych z terenu Gminy Uścimów w latach 2018 - 2019.	43
Tabela 25. Podmioty odbierające folię rolniczą z terenu Gminy Uścimów.	44
Tabela 26. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”.....	44
Tabela 27. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zasoby przyrodnicze”.....	48
Tabela 28. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zagrożenia poważnymi awariami”.....	50
Tabela 29. Powiązania obszarów interwencji z zagadnieniami horyzontalnymi.....	51
Tabela 30. Zmiana wartości wskaźników monitorowania ujętych w POŚ.	52
Tabela 31. Harmonogram realizacji zadań własnych wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Uścimów do roku 2024.....	53
Tabela 32. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Uścimów do roku 2024.....	55
Tabela 33. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Uścimów.	59

11. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Uścimów na tle powiatu i województwa.....	18
Rysunek 2. Położenie Gminy Uścimów na tle sąsiednich Gmin.....	19
Rysunek 3. Położenie Gminy Uścimów pod względem regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski.....	19
Rysunek 4. Struktura płci w gminie Uścimów w latach 2016 – 2019.	20
Rysunek 5. Położenie Gminy Uścimów względem dzielnic rolno-klimatycznych.....	22
Rysunek 6. Podział województwa lubelskiego na strefy dla celów oceny jakości powietrza.	24
Rysunek 7. Zasięg występowania JCWPd względem Gminy Uścimów.	30
Rysunek 8. Zasięg występowania GZWP względem Gminy Uścimów.....	31
Rysunek 9. Wody powierzchniowe oraz mokradła na terenie Gminy Uścimów i w okolicy.....	33
Rysunek 10. Zasięg występowania JCWP względem Gminy Uścimów.	34
Rysunek 11. Formy ochrony przyrody w Gminie Uścimów.	47

12. Wykorzystywane opracowania i akty prawne

Wykaz aktów prawnych

- [1] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. 2019, poz. 1396 ze zmianami)
- [2] Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2020 poz. 283)
- [3] Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014 poz. 1101)
- [4] Ustawa z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2019 poz. 1295 ze zmianami)
- [5] Ustawa z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. 2019, poz. 1355 ze zmianami)
- [6] Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. 2020 poz. 981 ze zmianami)
- [7] Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2020 poz. 310)
- [8] Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. 2019 poz. 1437)
- [9] Ustawa z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2019 poz. 2010 ze zmianami)
- [10] Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2019 poz. 701 ze zmianami)\
- [11] Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019 poz. 1579 ze zmianami)
- [12] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2020, poz. 55 ze zmianami)
- [13] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2012, poz. 1031 ze zmianami)
- [14] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.2010 nr 16 poz. 87)
- [15] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014 poz. 112)
- [16] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019 poz. 2448)
- [17] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2017 poz. 2294)

- [18] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz.U. 2016 poz. 2167)
- [19] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz.U. 2017, poz. 2412)
- [20] Uchwała nr 92 Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przyjęcia „Założeń do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030” (M.P. 2019 poz. 941)
- [21] Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 2361)

13. Bibliografia:

- 1) Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Ministerstwo Środowiska, 2015
- 2) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2017
- 3) Polityka energetyczna Polski do 2040 roku, Ministerstwo Gospodarki, 2009
- 4) Polityka ekologiczna Państwa 2030, Ministerstwo Środowiska, 2019
- 5) Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”, Ministerstwo Gospodarki, 2013
- 6) Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku, Ministerstwo Infrastruktury, 2019
- 7) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2019
- 8) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, 2019
- 9) Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, Ministerstwo Środowiska, 2012
- 10) Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030
- 11) Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027
- 12) Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zamojskiego na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020
- 13) Strategia rozwoju województwa lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.)
- 14) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, Zarząd Województwa Lubelskiego 2015
- 15) Regionalna strategia innowacji województwa lubelskiego do 2020 roku
- 16) Program rozwoju turystyki w województwie lubelskim do 2020 roku z perspektywą do 2030 r., 2016
- 17) Raport o stanie województwa lubelskiego w 2017 roku
- 18) Morfogeneza sieci rzecznej obszaru woj. Białkopodlaskiego w nawiązaniu do prawdopodobnego przebiegu deglacji, Falkowski, E. *et al.* 1987
- 19) Neotectonics of Poland: an overview of active faulting, Zuchiewicz, W. *et al.* 2016
- 20) Regiony klimatyczne Polski w świetle częstości występowania różnych typów pogody, A. Woś 1993
- 21) Warunki naturalne rolnictwa
- 22) Biuletyn monitoringu klimatu Polski rok 2019, IMGW
- 23) Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków- stan na 30 czerwca 2020 r., woj. lubelskie

- 24) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Uścimów, Lublin 2002
- 25) Ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016-2020, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, 2015
- 26) Program państwowego monitoringu środowiska województwa lubelskiego na lata 2016-2020, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, Lublin, grudzień 2015
- 27) Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za rok 2019, GIOŚ, Lublin 2020
- 28) Kodeks przeciwdziałania uciążliwości zapachowej, Departament Ochrony Powietrza i Klimatu, Warszawa 2016
- 29) Lista substancji i związków chemicznych, które są przyczyną uciążliwości zapachowej, Zwoździak, J. *et al.* 2016
- 30) Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Uścimów na lata 2015-2022
- 31) Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2010 (z perspektywą do 2030), Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2015
- 32) Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa lubelskiego w roku 2018, GIOŚ, Lublin, grudzień 2019
- 33) Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubelskiego (projekt)
- 34) Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych za rok 2019
- 35) Karta informacyjna JCWPd 75
- 36) Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna zweryfikowanych JCWPd, Państwowy Instytut Geologiczny, 2009
- 37) Wyniki badań jakości wód podziemnych w 2019 r.
- 38) Informator PSH: Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce, PIG-PIB 2017
- 39) Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2016
- 40) Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu
- 41) Ocena stanu jednolitych części wód jezior w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu.
- 42) Rola Kanału Wieprz-Krzna w gospodarce wodnej regionu, Pichla A. 2011
- 43) Wpływ Kanału Wieprz-Krzna na właściwości fizyczno-chemiczne i biologiczne wód w wybranych zbiornikach retencyjnych, Solis, M. 2012
- 44) Stan i perspektywy funkcjonowania kanału Wieprz-Krzna, Michalczyk, Z. 2015
- 45) Strategia Rozwoju Gminy Uścimów na lata 2012-2020, Uścimów 2012
- 46) Ocena obszarowa jakości wody na terenie Gminy Uścimów za 2019 r.
- 47) Ocena jakości wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, Gmina Uścimów, 2020 r.
- 48) Aktualizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych - AKPOŚK 2017
- 49) Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju, KZGW, Warszawa, sierpień 2016 r.
- 50) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2018 r., Państwowy Instytut Geologiczny, 2019
- 51) Raport z III etapu realizacji zamówienia "Monitoring chemizmu gleb ornyczych w Polsce w latach 2015-2017, IUNG, Puławy, kwiecień 2017
- 52) Lista instalacji komunalnych Marszałka Województwa Lubelskiego prowadzona na podstawie art. 38b ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2019 poz. 701 ze zmianami)
- 53) Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Uścimów za 2018 r.
- 54) Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Uścimów za 2019 r.
- 55) Uchwała nr XVI/100/2020 Rady Gminy Uścimów z dnia 13 lutego 2020 r. w sprawie uchwalenia „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Uścimów (Dz.Urz. Woj. Lub. 2020 poz. 1280)

- 56) Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Uścimów na lata 2019-2032, Warszawa 2019
- 57) Krajowy plan gospodarki odpadami 2022, Warszawa, 2016
- 58) Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, 2014
- 59) Raport o stanie lasów w Polsce 2018
- 60) Poradniki ochrony siedlisk i gatunków: Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie)
- 61) Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz plan działań na lata 2014–2020, Ministerstwo Środowiska, 2014
- 62) Projekt budżetu Gminy Uścimów na 2020 rok
- 63) Uchwała nr XXV/154/2021 Rady Gminy Uścimów z dnia 21 stycznia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2021

Wykorzystane portale mapowe:

Portal mapowy Narodowego Instytutu Dziedzictwa mapy.zabytek.gov.pl/nid/

Geoportal Infrastruktury Informacji Przestrzennej geoportal.gov.pl

Portal Geologia PIG-PIB geologia.pgi.gov.pl

System Przetwarzania Danych Państwowej Służby Hydrogeologicznej PIG-PIB spd.pgi.gov.pl

Hydroportal Informatycznego Systemu Osłony Kraju mapy.isok.gov.pl

Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska geoserwis.gdos.gov.pl

System Monitoringu Suszy Rolniczej IUNG Mapa podatności na suszę susza.iung.pulawy.pl

Bank Danych o Lasach bdl.lasy.gov.pl

Instytut na rzecz ekorozwoju: ine.eko.org.pl

Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych parki.lubelskie.pl

Strona Gminy Uścimów uscimow.org.pl, uguscimow.bip.lubelskie.pl

OZE Gminy Uścimów oze.uscimow.eu